

De hervorming van het huwelijksvermogensrecht. Commentaar bij de wet van 22 juli 2018

Charlotte DECLERCK

INHOUD

I.	Inleiding	228
II.	Algemene bepalingen	228
	A. Ten geleide	228
	B. Toewijzing van preferentiële goederen	229
	C. Heling	230
III.	Wettelijk stelsel	231
	A. Algemeen	231
	B. Baten	231
	C. Bestuur	240
	D. Ontbinding, vereffening en verdeling	240
IV.	Conventionele gemeenschapsstelsels	240
	A. Beding van inbreng	240
	B. Leer van de huwelijksvoordelen	241
V.	Scheiding van goederen	242
	A. Algemeen	242
	B. Zuivere scheiding van goederen	242
	C. Afwijkingen van de zuivere scheiding van goederen	243
	D. Invoering van rechterlijke billijkheidscorrectie	249
	E. Versterking van de informatieplicht van de notaris	251
VI.	Overgangsrecht	251
	A. Wijziging artikel 299 BW (art. 76)	251
	B. Wijziging inzake huwelijksvermogensstelsels (art. 78)	251
	C. Opheffing artikel 1595 BW (art. 79)	252
VII.	Besluit	252

I. Inleiding

1. Het huwelijksvermogensrecht, waarvan de laatste grote hervorming gebeurde door de wet van 14 juli 1976, bevatte verouderde en onvolkomen regelgeving. Zo was het statuut van verschillende goederen en rechten in het wettelijk stelsel onduidelijk, onvolledig of omstreden. Verder bood het wettelijk kader van het stelsel van scheiding van goederen geen aanknopingspunten voor echtgenoten die een zuivere scheiding van goederen wilden milderen, met alle problemen van dien. Ten slotte bracht ook de recente hervorming van het erfrecht door de wet van 31 juli 2017¹ met zich mee dat verder diende te worden gezocht naar nieuwe evenwichten tussen de langstlevende echtgenoot, de kinderen en de andere familieleden.

Vanuit deze vaststellingen werd de hervorming van het huwelijksvermogensrecht rond drie hoofddoelstellingen opgebouwd, met name (1) een verfijning

van de regels van het wettelijk stelsel, (2) een betere wettelijke omkadering van het stelsel van scheiding van goederen en van de bedingen die de echtgenoten daaraan kunnen toevoegen en, (3) in het verlengde van het nieuwe erfrecht, een verderzetting van de zoektocht naar nieuwe evenwichten inzake de positie van de langstlevende echtgenoot in het huwelijksvermogensrecht en het erfrecht.²

De wet van 22 juli 2018 “tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en diverse andere bepalingen wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van de wet van 31 juli 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse bepalingen ter zake” werd op 27 juli 2018 in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd en trad op 1 september 2018 in werking.³

2. In deze bijdrage wordt uitsluitend het nieuwe huwelijksvermogensrecht geanalyseerd en wordt geen aandacht besteed aan de wijzigingen die middels deze wet aan het nieuwe erfrecht worden aangebracht. Hierbij zal de systematiek van boek III titel V Huwelijksvermogensstelsels uit het Burgerlijk Wetboek worden gevolgd zodat achtereenvolgens aan bod komen (II) de nieuwe algemene bepalingen, (III) de gewijzigde regels inzake het wettelijk stelsel en inzake de conventionele gemeenschaps- (IV) en scheidingsstelsels (V). Ten slotte zal het overgangsrecht (VI) worden belicht.

II. Algemene bepalingen

A. Ten geleide

3. Middels de wet van 22 juli 2018 worden de bepalingen inzake de toewijzing van preferentiële goederen (oud art. 1446-1447 BW) en inzake heling (oud art. 1448 BW) verplaatst naar het hoofdstuk “Algemene Bepalingen” (resp. art. 1389/1, 1389/2 en 1389/3 BW) zodat deze voortaan van toepassing zijn op alle echtgenoten, ongeacht hun huwelijksvermogensstelsel. Terecht stelt de wetgever dat vandaag nog moeilijk kan worden verantwoord waarom de toepassing

1. Wet 31 juli 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de erfenissen en de giften betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *BS* 1 september 2017.
2. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 4.
3. Aan de basis ligt het wetsvoorstel van 13 december 2017 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat het huwelijksvermogensrecht betreft en tot wijziging van diverse andere bepalingen ter zake, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1.

van de bepalingen die de leefomgeving en de beroepsuitoefening van de echtgenoten beschermen of de bedrieglijke wegmaking van goederen sanctioneren, enkel mogelijk zou moeten zijn wanneer deze goederen tussen de echtgenoten in gemeenschap zijn, en niet wanneer beide echtgenoten op een andere wijze aanspraken op deze goederen kunnen laten gelden, namelijk doordat zij deze goederen in onverdeeldheid hebben.⁴

De wetgever heeft zich niet beperkt tot een verruiming naar alle huwelijksvermogensstelsels, maar ook van de gelegenheid gebruikgemaakt om het recht van preferentiële toewijzing (B) en de helingssanctie (C) inhoudelijk te herformuleren.

B. Toewijzing van preferentiële goederen

1. Beginselen

4. Bij de ontbinding van een huwelijksstelsel kan elke echtgenoot vragen om zich een van de onroerende goederen die tot gezinswoning dient, het aldaar aanwezige huisraad of de (on)roerende goederen die hij aanwendt voor de uitoefening van zijn beroep of de uitbating van zijn bedrijf bij voorrang te laten toewijzen, eventueel mits een geldsom wordt betaald. Dit recht van preferentiële toewijzing wordt bepaald in geval van ontbinding van het stelsel door overlijden (art. 1389/1 BW), door echtscheiding door onherstelbare ontwrichting van het huwelijk, scheiding van tafel en bed of gerechtelijke scheiding van goederen (art. 1389/2 BW).

5. De preferentiële toewijzing kan niet langer uitsluitend worden gevraagd ten opzichte van gemeenschapsgoederen, maar ook ten opzichte van de goederen die exclusief tussen de echtgenoten in onverdeeldheid zijn. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de echtgenoten vóór het sluiten van hun huwelijk de gezinswoning reeds in onverdeeldheid hebben verworven en deze woning naderhand niet in het gemeenschappelijk vermogen hebben ingebracht (art. 1452, § 2 BW; *cfr. infra* nrs. 50-53) of wanneer onder zuivere scheiding van goederen gehuwde echtgenoten een gezinswoning in onverdeeldheid hebben verworven. De wettekst vereist niet dat de echtgenoten ten belope van gelijke delen onverdeelde eigenaren van het goed zijn zodat zelfs in een 99-1 verhouding een echtgenoot de preferentiële toewijzing kan vragen (vgl. *cfr. infra* nr. 51). Wel is vereist dat het goed exclusief tussen de echtgenoten in onverdeeldheid is en

dit om de rechten van eventuele andere deelgenoten niet te schaden.⁵

Het is daarentegen niet mogelijk om preferentiële toewijzing te vragen ten opzichte van een eigen goed van de andere echtgenoot, behoudens andersluidende clausule in het huwelijkscontract.⁶

6. Een echtgenoot kan de toewijzing vragen van een van de onroerende goederen die tot gezinswoning dient *en/of* het aldaar aanwezige huisraad *en/of* de (on)roerende goederen die hij aanwendt voor de uitoefening van zijn beroep of de uitbating van zijn bedrijf. De wetgever heeft zo de betwisting in rechtspraak en rechtsleer over de vraag of de echtgenoot die om de toewijzing verzoekt al dan niet verplicht is om alle preferentiële goederen samen over te nemen, beslecht.⁷ Voor een goed begrip van de categorie ‘de goederen die hij aanwendt voor de uitoefening van zijn beroep of de uitbating van zijn bedrijf’ moet deze categorie samen worden gelezen met de nieuwe wetsbepalingen inzake het statuut van de beroepsgoederen (*cfr. infra* nrs. 31-35).

2. Toewijzing bij echtscheiding door onherstelbare ontwrichting van het huwelijk, scheiding van tafel en bed of gerechtelijke scheiding van goederen (art. 1389/2 BW)

7. Wat de preferentiële toewijzing bij echtscheiding betreft, wordt in de wet verduidelijkt dat deze enkel van toepassing is bij echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk en dus niet bij echtscheiding door onderlinge toestemming. Dit is logisch. In het laatste geval moeten de echtgenoten dit immers in hun regelingsakte overeenkomen.⁸

8. De vraag tot toewijzing moet luidens artikel 1389/2 BW *binnen de vereffeningprocedure* worden gesteld. Sedert de wet van 13 augustus 2011 moet worden aangenomen dat de toewijzing moet worden gevraagd binnen de termijn waarover partijen beschikken om hun aanspraken en stukken mee te delen (art. 1218, § 1 Ger.W.).⁹

9. Bij de beoordeling van de vraag tot toewijzing diende de familierechter onder het vroegere recht rekening te houden met de “maatschappelijke en gezinsbelangen die erbij betrokken zijn” en met “de vergoedings- en vorderingsrechten van de andere echtgenoot” (oud art. 1447, derde lid BW). De gepubliceerde rechtspraak illustreerde hoe moeilijk het was om deze criteria in concreto toe te passen.¹⁰ De

4. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 22.

5. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 40.

6. Brussel 6 september 1995, *Div.Act.* 1996, 140; C. DECLERCK, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 150, nr. 359.

7. Zie hierover W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 319, nr. 585.

8. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 42.

9. C. DECLERCK en N. DELANG, “Overzicht van rechtspraak (2012-2017). Recht van preferentiële toewijzing na echtscheiding”, *T.Fam.* 2018, 139, nr. 21.

10. C. DECLERCK en N. DELANG, “Overzicht van rechtspraak (2012-2017). Recht van preferentiële toewijzing na echtscheiding”, *T.Fam.* 2018, 140, nr. 26.

wetgever heeft daarom afstand genomen van deze criteria en ze vervangen door het bredere criterium van “de belangen die ieder van de echtgenoten kan laten gelden” en “de financiële mogelijkheden van degene die de opleg desgevallend zal moeten betalen”. Dit zal de rechter toelaten tot een inclusieve afweging over te gaan, zonder zich tot vooraf omschreven belangen te moeten beperken.¹¹ De wet verwijst niet langer naar de rechten of belangen van de schuldeisers (zgn. maatschappelijke belangen). In gemeenschapstelsels komt aan dit criterium weinig betekenis toe, omdat elke echtgenoot in de regel met al zijn goederen instaat voor de gemeenschappelijke schulden die na de verdeling overblijven (art. 1440 BW) en de schuldeisers bijgevolg niet kunnen worden benadeeld door de toewijzing. In scheidingsstelsels geldt diezelfde bescherming daarentegen niet. Het niet uitdrukkelijk vermelden van de belangen van de schuldeisers impliceert evenwel niet dat de rechter deze belangen niet meer in ogenschouw zou kunnen nemen. Zo bijvoorbeeld biedt het in de wet vermelde financiële criterium minstens onrechtstreeks hiertoe een mogelijkheid.

10. De regels ten voordele van de echtgenoot die slachtoffer is van partnergeweld blijven behouden, maar worden aangevuld in overeenstemming met de opsomming van strafbare feiten die ook reeds in de wet van 10 december 2012 over de erfonwaardigheid en de plaatsvervulling voorkomen (*cfr.* art. 727 BW). In de wet wordt tevens verduidelijkt dat de andere echtgenoot niet alleen als dader, maar ook als mededader of medeplichtige door een in kracht van gewijsde gegane beslissing schuldig moet zijn bevonden.

11. Het is spijtig om vast te stellen dat de wetgever is voorbijgegaan aan enkele knelpunten die reeds meermaals in rechtspraak, rechtsleer en rechtspraktijk werden gesignaleerd.¹² Zo biedt de wet van 22 juli 2018 geen antwoord op de volgende vragen:

- waarom het recht van preferentiële toewijzing beperkt moet blijven tot slechts een van de onroerende goederen die tot gezinswoning dient;
- waarom het recht van preferentiële toewijzing beperkt moet blijven tot een onroerend goed en niet kan worden uitgebreid tot een roerend goed zoals een woonboot of caravan;
- op welk ogenblik het kwestieuze goed een preferentieel karakter moet hebben: enkel op het ogenblik van het verzoek of zowel op het ogenblik van het verzoek als op het ogenblik van de rechterlijke uitspraak;

- of de gezinswoning of het huisraad *in volle eigendom* tot het gemeenschappelijk vermogen of de onverdeeldheid moet behoren.

C. Heling

12. Het oude artikel 1448 BW stelde enkel de heling van goederen uit het gemeenschappelijk vermogen strafbaar. Dit stuitte op heel wat kritiek in de rechtsleer.¹³ Door de wet van 22 juli 2018 wordt het toepassingsgebied van de heling uitgebreid naar elke massa of elk vermogen dat tussen de echtgenoten bestaat: het gemeenschappelijk vermogen, maar ook een onverdeeldheid of een verrekenmassa. Om deze reden ook werd de helingssanctie verplaatst naar de algemene bepalingen van de huwelijksvermogensstelsels en opgenomen in een nieuw artikel 1389/3 BW.

13. Om van heling te kunnen spreken, moet de echtgenoot te kwader trouw informatie verzwijgen of valse verklaringen afleggen met betrekking tot de samenstelling of de omvang van het gemeenschappelijk vermogen, van de tussen echtgenoten bestaande onverdeeldheden, of, in geval van een stelsel van scheiding van goederen met beding van verrekening, van de verrekenmassa. Het is hierbij essentieel dat de echtgenoot uitsluitend voor zichzelf en ten nadele van de andere echtgenoot een voordeel trachtte te verkrijgen (art. 1389/3, eerste lid BW). Aldus worden de toepassingsvoorwaarden van de huwelijksvermogensrechtelijke heling in lijn gebracht met de eveneens vernieuwde erfrechtelijke heling (art. 792 BW).¹⁴ In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat ook het te kwader trouw inroepen van aanspraken die men niet heeft, onder heling valt.¹⁵

14. De echtgenoot die schuldig is aan heling, verliest zijn aandeel in de geheelde goederen of waarden of wordt, desgevallend, gesanctioneerd ten belope van de geheelde goederen of waarden bij de berekening van de verrekenvordering (art. 1389/3, tweede lid BW). Artikel 11 van het wetsvoorstel bepaalde aanvankelijk dat de echtgenoot die schuldig is aan heling de andere echtgenoot moet vergoeden *ten belope van het voordeel dat hij voor zichzelf beoogde*. In de Commissie voor de Justitie werd terecht gewezen op de onduidelijkheid van deze sanctie.¹⁶ Impliceerde dit immers dat een helende echtgenoot uitsluitend een vergoeding in geld verschuldigd zou zijn aan de andere echtgenoot of kon de sanctie ook hierin bestaan dat het goed in natura aan de andere echtgenoot toekwam? Of vergde het antwoord op deze vraag een onderscheid naargelang het door de echtgenoten aangenomen huwelijksvermogensstelsel? Een amendement

11. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 42.

12. Zie verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 107 (tussenkomst C. Declerck).

13. Zie o.a. J. VERSTRAETE, “Levende fossielen in ons familiaal vermogensrecht” in *Liber amicorum Hélène Casman*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 521.

14. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 43.

15. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 35.

16. Zie o.a. verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 69.

heeft hieraan verholpen door de bewoordingen van het oude artikel 1448 BW te gebruiken en verder aan te vullen, rekening houdend met alle huwelijksvermogensstelsels.¹⁷

Artikel 1389/3 BW biedt geen antwoord op de vraag of ook de vruchten en interesten moeten worden vergoed, en zo ja, tegen welke interestvoet.¹⁸ Zoals onder het vroegere recht, moet worden aangenomen dat de interesten beginnen te lopen vanaf de dag van de bedrieglijk gestelde handeling en dit tegen de wettelijke interestvoet.¹⁹

15. De helingssanctie kan niet worden ingeroepen tegen de echtgenoot die *spontaan* en *tijdig* de juiste en volledige informatie verstrekt of zijn valse verklaringen rechtzet (art. 1389/3, derde lid BW). Met deze bepaling wordt het begrip berouw, zoals dit reeds in rechtspraak en rechtsleer aan bod komt, uitdrukkelijk bevestigd. In zijn advies merkte de Raad van State op dat het begrip ‘tijdig’ niet nauwkeurig genoeg is.²⁰ Aan deze kritiek is niet tegemoetgekomen. Dit is terecht. De beoordeling van het spontaan en tijdig karakter vergt immers een appreciatie in concreto en moet in elk individueel geval worden beoordeeld.²¹ In rechtspraak en rechtsleer wordt traditioneel aangenomen dat de helende echtgenoot in beginsel uiterlijk op het ogenblik van het afsluiten van de boedelbeschrijving en dus vóór de eedaflegging de juiste en volledige informatie moet verstrekken of zijn valse verklaringen moet rechtzetten, en bij ontstentenis van een boedelbeschrijving, tot op het ogenblik van het afsluiten van de minnelijke of gerechtelijke vereffening en verdeling²², maar dat ook wanneer aan deze temporele vereiste zou zijn voldaan, sprake kan zijn van heling, omdat de helende echtgenoot door de omstandigheden genoodzaakt werd de juiste en volledige informatie te verstrekken of zijn valse verklaringen recht te zetten en het berouw aldus niet langer spontaan is.²³

III. Wettelijk stelsel

A. Algemeen

16. Met de wet van 22 juli 2018 wordt de eertijds gemaakte keuze voor een stelsel van beperkte gemeenschap van aanwinsten als wettelijk stelsel behouden. Zolang (aanstaande) echtgenoten niet over dezelfde economische draagkracht beschikken, omdat een van hen zijn/haar professionele beroepsactiviteiten

tijdens het huwelijk geheel of gedeeltelijk terugschroeft en zolang de loonkloof tussen vrouwen en mannen blijft bestaan, is deze keuze verantwoord.

Dit betekent echter niet dat het wettelijk stelsel niet voor verbetering vatbaar was en dit zowel op het vlak van de baten (B) en het bestuur (C), als op het vlak van de ontbinding, vereffening en verdeling van het gemeenschappelijk vermogen (D). De wet van 22 juli 2018 wijzigt de regels inzake het definitief en voorlopig passief niet. Aangezien ook het statuut van beroepsschulden en onderhoudsschulden in het wettelijk stelsel aanleiding geeft tot problemen in de praktijk²⁴, valt dit te betreuren.

B. Baten

1. Ten geleide

17. Het statuut van individuele levensverzekeringen, schade- en arbeidsongevallenvergoedingen, beroepsgoederen, aandelen en cliënteel gaf in het oude huwelijksvermogensrecht aanleiding tot controverses in rechtspraak en rechtsleer. De wetgever heeft het nieuwe statuut van deze goederen en rechten uitgetekend aan de hand van drie duidelijke krachtlijnen²⁵:

- *De doorwerking van de leer* titre (hoedanigheid; titularis zijn) et finance (vermogenswaarde; economische waarde). Overeenkomstig deze leer komt de hoedanigheid persoonlijk en exclusief aan één echtgenoot toe terwijl de waarde van het goed tot het gemeenschappelijk vermogen behoort. Deze leer verzoent aldus het persoonlijke karakter van bepaalde goederen en rechten met de vermogensbelangen van het gemeenschappelijk vermogen.
- *Het principe van de correcte beroepsinkomstenallocatie*. Tijdens het huwelijk opgebouwde beroepsinkomsten moeten integraal tot het gemeenschappelijk vermogen behoren. Beroepsinkomsten die vóór het huwelijk of na de ontbinding van het stelsel worden gegenereerd, moeten daarentegen exclusief aan de beroepsactieve echtgenoot toekomen.
- *Het principe van de huwelijksvermogensrechtelijke neutraliteit van de beroepsuitoefening via een vennootschap*. De keuze van een echtgenoot om zijn beroepsactiviteit uit te oefenen binnen of buiten een vennootschap moet huwelijksvermogensrechtelijk neutraal zijn (*piercing the corporate veil*). Het moet voor een echtgenoot onmogelijk zijn om zijn beroepsinkomsten aan het

17. Amendement nr. 26 (S. BECQ c.s.), *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54-2848/5, 8.

18. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54-2848/7, 69 (tussenkomst S. Mosselmans).

19. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1131, nr. 2229.

20. Adv.RvS, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54-2848/2, 14.

21. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54-2848/7, 22.

22. Al moet worden opgemerkt dat dit vrij laat is.

23. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1132, nr. 2230.

24. Zie hierover C. DE WULF, "Pleidooi voor een vernieuwd huwelijksvermogensrecht. Een huwelijksgemeenschap met minder verhaalsrecht voor de schuldeisers en een aangepast bestuursrecht" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2010*, Brugge, die Keure, 2010, 139-160.

25. MvT, *Parl.St. Kamer* 2017-18, nr. 54-2848/1, 5-10.

gemeenschappelijk vermogen te onttrekken door gebruik te maken van een vennootschapsstructuur.

De wetgever heeft zich niet beperkt tot een wijziging van het statuut van bovenvermelde vermogensbestanddelen, maar heeft ook nog een aantal andere wijzigingen op het vlak van het actief aangebracht. Dit komt in wat hierna volgt aan bod.

2. Toebehoren van eigen goederen of rechten

18. De oude artikelen 1400, nr. 1 en nr. 2 BW, krachtens welke het toebehoren van eigen onroerende goederen of onroerende rechten en het toebehoren van eigen waardepapieren eigen zijn, werden middels de wet van 22 juli 2018 opgeheven en vervangen door de ruimere bepaling dat eigen zijn, ongeacht het tijdstip van verkrijging en behoudens vergoeding indien daartoe aanleiding bestaat, het toebehoren van eigen goederen of rechten. Op die manier wordt verduidelijkt dat het toebehoren van *alle* roerende goederen en rechten eigen is en niet enkel het toebehoren van waardepapieren. Gelet op de toepassing van de regel *accessorium sequitur principale* is dit verantwoord.²⁶ Overigens moet worden opgemerkt dat het oude artikel 1400, nr. 2 BW niet verhinderde dat het gemeen recht inzake natrekking van lichamelijke roerende goederen (art. 465-577 BW) reeds werd toegepast.²⁷

3. Individuele levensverzekering

19. Het huwelijksvermogensrechtelijk statuut van individuele levensverzekeringen werd tot voor de wet van 22 juli 2018 beheerst door de artikelen 127 en 128 Wet Landverzekeringsovereenkomst van 25 juni 1992, die oud artikel 1400, nr. 7 BW impliciet hadden opgeheven. Krachtens de artikelen 127 en 128 van de Wet Landverzekeringsovereenkomst zijn de aanspraken ontleend aan de verzekering die een in gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoot ten behoeve van de andere of zichzelf heeft bedongen, een eigen goed van de begunstigde echtgenoot. Het gemeenschappelijk vermogen is geen vergoeding verschuldigd, behalve voor zover de premiebetalingen die ten laste van dat vermogen zijn gedaan, kennelijk de mogelijkheden ervan te boven gaan.

Zoals bekend, heeft het toenmalige Arbitragehof in een arrest van 26 mei 1999 geoordeeld dat deze bepalingen strijdig zijn met het gelijkheidsbeginsel “doordat zij tot gevolg hebben dat, wanneer twee echtgenoten

gemeenschap van goederen hebben, één van beiden een levensverzekering heeft aangegaan om de goede afloop van de terugbetaling van gemeenschappelijke leningen te waarborgen en, nadat die terugbetaling is gedaan, om een kapitaal op te leveren, niet voor de langstlevende echtgenoot van de verzekeringsnemer, maar enkel voor deze laatste ingeval hij een overeengekomen leeftijd zou bereiken, en bovendien de premies ten laste van de gemeenschappelijke goederen zijn betaald, dat kapitaal eigen is en slechts aanleiding geeft tot vergoedingen indien de premiebetalingen die ten laste van het gemeenschappelijk vermogen zijn gedaan kennelijk de mogelijkheden ervan te boven gaan”.²⁸ In rechtspraak en rechtsleer ontstond vrijwel meteen discussie over de concrete inhoudelijke draagwijdte van dit arrest, met alle nefaste gevolgen van dien.²⁹

Middels de wet van 22 juli 2018 is getracht aan deze problematiek tegemoet te komen, rekening houdend met het persoonlijke karakter van de rechten die de verzekeringnemer aan de Verzekeringwet ontleent (*titre*) enerzijds en de herkomst van de gelden die geëind hebben ter financiering van de levensverzekering (*finance*) anderzijds.

20. Het toepassingsgebied van de nieuwe regeling is beperkt tot individuele levensverzekeringen, waaronder ook contracten van individueel pensioensparen (derde pensioenpijler) en zogenaamde P-overeenkomsten (dit zijn de facultatieve persoonlijke contracten verbonden aan een groepsverzekering).³⁰ De nieuwe regeling geldt evenwel niet voor tweedepijlerpensioenen. De artikelen 127 en 128 van de Wet Landverzekeringsovereenkomst blijven op deze tweedepijlerpensioenen van toepassing tot een nieuwe wettelijke regeling is uitgewerkt.³¹ De Raad van State merkte op dat zo een reeds eerder door het Grondwettelijk Hof vastgestelde discriminatie blijft bestaan. Bovendien, aldus de Raad van State, worden ook de door de wetgever nagestreefde doelstellingen, met name correcte beroepsinkomstenallocatie en neutraliteit van de beroepsuitoefening in een vennootschapsstructuur, miskend.³² Deze kritiek is volkomen terecht. De verantwoording voor het door de wetgever gemaakte onderscheid, met name dat de tweedepijlerpensioenen in het ruimere kader van de pensioenhervorming moeten worden besproken³³, volstaat uiteraard niet. Verder is het nog maar de vraag wat ‘tweedepijlerpensioenen’ zijn. Een gemeenrechtelijke definitie bestaat niet. In de memorie van toelichting wordt getracht hieraan tegemoet te komen door een niet-exhaustieve opsomming te geven van tweedepijlerpensioenen³⁴,

26. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 44.

27. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 161, nr. 273.

28. Arbitragehof 26 mei 1999, *EJ* 2000, 22, noot F. BUYSENS.

29. Zie hierover o.a. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 172, nr. 291.

30. Zo vallen schuldsaldoverzekeringen in de regel onder de nieuwe regeling inzake individuele levensverzekeringen.

31. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 12.

32. Adv.RvS, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/2, 9.

33. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 11.

34. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 11-12.

maar dit is niet voldoende. Wat bijvoorbeeld te doen met buitenlandse producten? Er kan dan ook alleen maar de hoop worden uitgedrukt dat de wetgever snel werk zal maken van een globale pensioenhervorming.

21. Teneinde het huwelijksvermogensrechtelijke statuut van de individuele levensverzekering te bepalen, wordt een onderscheid gemaakt tussen drie hypothesen. Deze kunnen worden teruggevonden in de artikelen 1400, nr. 6, 1400, nr. 7, 1401, § 2, nr. 2 en 1405, § 1, nr. 8 BW.

1) *Eerste hypothese: de verzekeringsprestatie is niet verschuldigd op het ogenblik van de ontbinding van het huwelijksstelsel*

22. Het gaat hierbij om levensverzekeringsovereenkomsten die worden gesloten tijdens het huwelijk, waarbij een van de echtgenoten verzekeringnemer is, ongeacht wie de verzekerde is en wie als begunstigde is aangeduid (A-X-X). Artikel 1400, nr. 6 BW is zowel van toepassing op verzekeringen die voorzien in een uitkering wanneer de verzekerde op een vooraf bepaald ogenblik nog in leven is (dekking leven), als de verzekeringen die voorzien in een uitkering bij het overlijden van de verzekerde (dekking overlijden).³⁵ De verzekeringen die worden bedoeld, zijn in zekere zin spaarproducten die onder tak 21 of 23 ressorteren.³⁶

23. Indien de verzekeringsprestatie niet opeisbaar is op het ogenblik van de ontbinding van het stelsel, is de vorderbare nettoaankoopwaarde op het ogenblik van de ontbinding van het stelsel een eigen goed van de echtgenoot, behoudens vergoeding indien daartoe aanleiding bestaat (art. 1400, nr. 6 BW). Met vorderbare nettoaankoopwaarde wordt bedoeld het bedrag dat de verzekeringnemer effectief zou ontvangen, indien hij de levensverzekering zou afkopen op de datum waarop het stelsel wordt ontbonden.³⁷ Deze notie is met andere woorden te onderscheiden van de tijdens het huwelijk opgebouwde reserves.³⁸

24. Werden premies met gemeenschapsgelden betaald, dan is een vergoeding verschuldigd op grond van artikel 1432 BW. Het komt de echtgenoot die beweert dat de premies met eigen gelden werden betaald, toe om dit aan te tonen.

Wat de omvang van de vergoeding betreft, mag deze vergoeding niet kleiner zijn dan de nominale verarming van het gemeenschappelijk vermogen door de

betaling van de premies, zelfs indien de vorderbare nettoaankoopwaarde op het tijdstip van de ontbinding van het stelsel kleiner is dan de som van de premies betaald met gemeenschapsgelden.³⁹ Is de vorderbare nettoaankoopwaarde evenwel groter dan de som van de betaalde premies, dan zal de vergoeding gelijk zijn aan de waarde of de waardevermeerdering van de vorderbare nettoaankoopwaarde (art. 1435 BW).⁴⁰

25. In de Commissie voor de Justitie werd erop gewezen dat deze keuze voor het systeem van vergoedingsrechten fiscaal voordeliger is dan een systeem waarbij men de nettoaankoopwaarde tot het gemeenschappelijk vermogen zou rekenen.⁴¹ In geval van overlijden zal de aankoopwaarde immers moeten worden verdeeld én dus belast. In het systeem waarbij men het gemeenschappelijk vermogen vergoedt, zal er daarentegen geen erfbelasting verschuldigd zijn als er gemeenschappelijke kinderen zijn.⁴²

2) *Tweede hypothese: de verzekeringsprestatie is verschuldigd door de ontbinding van het huwelijksstelsel*

26. De wet maakt een onderscheid tussen twee situaties.

Ofwel is er sprake van een levensverzekering gesloten door een echtgenoot-verzekeringnemer, in zijn eigen voordeel, voor het geval de mede-echtgenoot (verzekerde) overlijdt (A-B-A) (de zgn. egoïstische maatregel). In dit geval bepaalt artikel 1400, nr. 7 BW dat de verzekerde prestatie verbonden aan een individuele levensverzekeringsovereenkomst die door een van de echtgenoten tijdens het stelsel is gesloten, en die bij de ontbinding van het stelsel ten voordele van die echtgenoot is verschuldigd, een eigen goed van de verzekeringnemer-begunstigde is. Er zal een vergoeding aan het gemeenschappelijk vermogen verschuldigd zijn in de mate dat de premies met gemeenschappelijke gelden zouden zijn betaald (art. 1432 BW).

Ofwel is er sprake van een levensverzekering gesloten door een echtgenoot-verzekeringnemer, in het voordeel van de mede-echtgenoot, voor het geval de echtgenoot-verzekeringnemer (tevens verzekerde) overlijdt (A-A-B) (de zgn. verzorgingsmaatregel). In dit geval bepaalt artikel 1401, § 2, nr. 2 BW dat de verzekerde prestatie verbonden aan een individuele levensverzekeringsovereenkomst die door een van de echtgenoten tijdens het stelsel is gesloten, en die bij de ontbinding van het stelsel ten voordele van de

35. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 45.

36. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 25.

37. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 45.

38. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 83 (tussenkomen Y. Coemans).

39. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 49.

40. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 49.

41. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 27.

42. Vergoedingsrekeningen in een gemeenschapsstelsel worden immers fiscaal genegeerd, zie in dit verband oud art. 16 W.Succ., huidig art. 2.7.3.2.7 VCF. Krachtens het standpunt nr. 18067 d.d. 8 oktober 2018 geldt dit in Vlaanderen ook als er geen gemeenschappelijke kinderen zijn en de vergoedingsrekening niet wordt opgemaakt.

andere echtgenoot verschuldigd is, een eigen goed is van de begunstigde echtgenoot. Er is geen recht op vergoeding ten voordele van het gemeenschappelijk vermogen, zelfs indien de premies met gemeenschappelijke gelden zouden zijn betaald. Deze levensverzekering wordt immers geacht een voorzorgsmaatregel te zijn. Desgevallend is het mogelijk dat een dergelijke begunstiging van de langstlevende echtgenoot met gemeenschappelijke gelden ten belope van het aandeel van de echtgenoot-verzekeringnemer in het gemeenschappelijk vermogen toch als een schenking wordt beschouwd, voor zover de constitutieve bestanddelen van een schenking aanwezig zijn.⁴³ Dit geldt ook ingeval de premies met eigen gelden van de echtgenoot-verzekeringnemer zouden zijn betaald.

3) Derde hypothese: de betaling gebeurt tijdens het huwelijksstelsel

27. Krachtens artikel 1405, § 1, nr. 8 BW is de prestatie gemeenschappelijk. De wet preciseert uitdrukkelijk dat indien de prestatie als kapitaal wordt uitbetaald, het volledige bedrag ervan gemeenschappelijk is en indien de prestatie als rente wordt uitbetaald, zowel de rentebedragen die tijdens het stelsel zijn uitbetaald, als de reserve die overeenstemt met de na de ontbinding van het stelsel nog verschuldigde rentes, gemeenschappelijk zijn. Dit is logisch. Anders redeneren zou leiden tot een ongerechtvaardigd onderscheid naargelang de wijze waarop de prestatie wordt uitbetaald.

28. Voor de toepassing van bovenvermelde nieuwe regeling moet rekening worden gehouden met de algemene principes die het wettelijk stelsel beheersen.⁴⁴ Dit houdt in dat de levensverzekering tijdens het huwelijk moet zijn aangegaan en de premies voor minstens de helft met gemeenschappelijke gelden zijn betaald (*cfr. infra* nr. 45). Is dit niet het geval, dan zal de levensverzekering of de uitkering eigen zijn op grond van de artikelen 1399 of 1404 BW en zal op het ogenblik van de ontbinding van het stelsel een vergoeding verschuldigd zijn aan het gemeenschappelijk vermogen in de mate dat de premies voor het resterende gedeelte met gemeenschapsgelden werden betaald.

4. Schade- en arbeidsongevallenvergoedingen

29. Krachtens oud artikel 1401, nr. 3 BW is het recht op herstel van persoonlijke lichamelijke of morele schade eigen, ongeacht het tijdstip van verkrijging.

Op grond van deze wetsbepaling nam de rechtsleer onder het oude huwelijksvermogensrecht aan dat het recht (*titre*) weliswaar eigen is, maar dat voor het statuut van de vergoeding een onderscheid moet worden gemaakt naargelang van de soort schade.⁴⁵ Zo behoorde een vergoeding voor morele schade tot het eigen vermogen, omdat deze een element van de persoonlijkheid betreft. De vergoeding voor lichamelijke schade werd veelal opgedeeld in een vergoeding voor de aantasting van de fysieke integriteit, die logischerwijze in het eigen vermogen viel, en een vergoeding ter compensatie van de inkomstenderving, die logischerwijze onder het gemeenschappelijk vermogen werd geklasseerd. Zo behoorde bijvoorbeeld de vergoeding voor het verlies aan economische waarde als huisvrouw tot het gemeenschappelijk vermogen. De vergoeding voor medische kosten, hospitalisatie en revalidatie was in principe ook gemeenschappelijk, omdat de schade werd geleden door het gemeenschappelijk vermogen. Werd een globale vergoeding uitgekeerd onder de vorm van een eenmalig kapitaal, dan beschouwde het Hof van Cassatie een dergelijk uitgekeerd kapitaal evenwel integraal als eigen, zelfs indien hierdoor inkomensverlies en medische kosten worden gedekt, omdat, hoewel beroepsinkomsten in het gemeenschappelijk vermogen vielen, vergoedingen wegens de aantasting van de geschiktheid om zodanige inkomsten te verwerven tot het eigen vermogen behoorden.⁴⁶ Deze cassatierechtspraak stuitte terecht op kritiek in de rechtsleer.⁴⁷

30. Teneinde aan deze problematiek tegemoet te komen, wordt door de wet van 22 juli 2018 het onderscheid tussen *titre* en *finance* uitdrukkelijk in het Burgerlijk Wetboek ingeschreven. Het recht zelf op herstel van persoonlijke lichamelijke of morele schade is overeenkomstig artikel 1401, § 1, nr. 3 BW eigen. Voor het statuut van de vergoeding maakt de wet, geïnspireerd op de concepten in de indicatieve tabel 2016⁴⁸, het volgende onderscheid. De schadevergoeding die strekt tot herstel van de persoonlijke ongeschiktheid en die betrekking heeft op de niet-economisch waardeerbare gevolgen van de aantasting van de fysieke en psychische integriteit in het dagelijks leven, is eigen zonder dat een (huwelijksvermogensrechtelijke) vergoeding is verschuldigd (art. 1401, § 2, nr. 1 BW). De schadevergoeding die strekt tot herstel van de huishoudelijke of economische ongeschiktheid tijdens het stelsel, is daarentegen gemeenschappelijk (art. 1405, § 1, nr. 4 BW). Deze vergoeding is uiteraard slechts gemeenschappelijk, voor zover zij de huishoudelijke of economische ongeschiktheid

43. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 57.

44. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 61-62.

45. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 175, nr. 295; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, Brugge, die Keure, 2016, 646-647, nr. 1446.

46. Cass. 25 november 1963, *Pas.* 1964, 1, 321; Cass. 8 april 1994, *Arr.Cass.* 1994, 351.

47. Zie hierover o.a. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 175, nr. 296.

48. Indicatieve tabel voor de begroting van schade opgesteld door het Nationaal Verbond van de Magistraten van Eerste Aanleg en het Koninklijk Verbond van Vrede- en Politierichters.

tijdens het huwelijksvermogensstelsel dekt (*cf.* het principe van de correcte beroepsinkomstenallocatie, *supra* nr. 17).⁴⁹

In de memorie van toelichting worden de begrippen huishoudelijke en economische ongeschiktheid gedefinieerd aan de hand van de in de indicatieve tabel gehanteerde concepten.⁵⁰ Onder *huishoudelijke ongeschiktheid* moet worden begrepen de aantasting van het energetisch of functioneel potentieel van het slachtoffer met een economisch waardeerbare weerslag op zijn geschiktheid tot het vervullen van huishoudelijke taken. De *economische ongeschiktheid* wordt dan omschreven als het geheel van de gevolgen van de aantasting van de fysieke en de psychische integriteit op de handelingen en de gedragingen in het professioneel en lucratief leven van het slachtoffer, alsook de aantasting van de concurrentiekracht van het slachtoffer op de arbeidsmarkt.

In de memorie van toelichting wordt gepreciseerd dat het vermoeden van gemeenschappelijkheid onverkort geldt indien het onmogelijk is om de verschillende deelcomponenten in de uitgekeerde vergoeding te onderscheiden.⁵¹ Dit stuitte op kritiek van de Raad van State die erop wees dat dit evenzeer het nagestreefde evenwicht tussen de eigen rechten van de echtgenoot en de economische belangen van het gemeenschappelijk vermogen verstoort, omdat deze onduidelijkheid niet te wijten is aan de echtgenoot die titularis is van het recht. De Raad van State stelde daarom voor dat er in de wet een standaardverdeling zou worden opgenomen in de vorm van een vermoeden *juris tantum*, waarbij wordt bepaald op basis van welke breuken het eigen of het gemeenschappelijke element van de totale vergoeding kan worden onderscheiden.⁵² Hieraan werd geen gevolg gegeven. In de Commissie voor de Justitie werd opgemerkt dat de echtgenoot-titularis van het recht in het raam van de vereffening en verdeling steeds met alle middelen van recht kan bewijzen met welke aspecten de schadevergoeding overeenstemt.⁵³ Op deze manier wordt ook het principe van de residuaire gemeenschapskwalificatie (*cf.* art. 1405, § 2 BW) ten volle gerespecteerd.

In de hypothese dat een persoon een ongeval heeft en een schadevergoeding in kapitaal ontvangt vóór het aangaan van zijn huwelijk, moet worden aangenomen dat deze vergoeding integraal eigen is op grond van artikel 1399, eerste lid BW. Het initiële tijdstip van verwerving van deze vergoeding situeert zich immers vóór het huwelijk.

5. Beroepsgoederen

31. Teneinde onder andere het beperkte toepassingsgebied van het oude artikel 1400, nr. 6 BW te verhelpen, waarbij de omschrijving gereedschappen en werktuigen enkel lichamelijke roerende goederen die nodig zijn voor de uitoefening van het beroep omvatte⁵⁴, en tegemoet te komen aan de vergoedingsrechten die aan het gemeenschappelijk vermogen verschuldigd konden zijn van zodra gereedschappen en werktuigen met gemeenschapsgelden werden verkregen⁵⁵, heeft de wetgever op basis van een doorgedreven toepassing van de leer *titre et finance* een nieuw statuut voor beroepsgoederen uitgetekend.

32. Is eigen, ongeacht het tijdstip van verkrijging, het recht op goederen die een echtgenoot exclusief voor de uitoefening van zijn beroep of uitbating van zijn bedrijf aanwendt, met inbegrip van het recht om als eigenaar van deze beroepsgoederen te handelen, tenzij de echtgenoten samen dat beroep uitoefenen of dat bedrijf uitbaten (art. 1401, § 1, nr. 6 BW). Gemeenschappelijk is de vermogenswaarde van de beroepsgoederen die door een echtgenoot met gemeenschappelijke gelden zijn verkregen, als het recht op die beroepsgoederen eigen is krachtens artikel 1401, § 1, nr. 6 BW (art. 1405, § 1, nr. 6 BW).

33. Onder de notie beroepsgoederen kunnen voortaan alle goederen worden begrepen, dus zowel lichamelijke als onlichamelijke, roerende of onroerende goederen, zij het voor zover deze goederen exclusief voor de uitoefening van het beroep of de uitbating van het bedrijf worden aangewend. Met dit laatste wordt elke zelfstandige onderneming geïllustreerd waarbij een echtgenoot op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, onder meer door het presteren van diensten of produceren of leveren van goederen, dus inclusief elke handels-, bedrijfs-, ambachts-, of beroepsactiviteit.⁵⁶ In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat enkel de daadwerkelijke aanwending van de goederen voor het beroep of het bedrijf relevant is.⁵⁷ Er moet bijgevolg geen sprake zijn van nut of noodzaak. Er mag wel geen sprake van gemengd gebruik zijn, dit wil zeggen niet zowel voor beroepsdoeleinden als voor gezinsdoeleinden. In dit geval spelen er immers andere overwegingen dan de continuïteit van de beroepsuitoefening mee. De opsplitsing tussen *titre* en *finance* geldt evenmin indien de echtgenoten het beroep niet samen uitoefenen of indien de echtgenoten het bedrijf niet samen uitoefenen. De feitelijke gezamenlijke beroepsactiviteit is hierbij

49. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 59.

50. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 58-59, met een verwijzing naar de indicatieve tabel 2016.

51. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 14.

52. Adv.RvS, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/2, 7.

53. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 28.

54. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 166, nr. 285.

55. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 167, nr. 286.

56. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 53.

57. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 53.

doorslaggevend; het is niet noodzakelijk dat de echtgenoten daarbij dezelfde hoedanigheid, kwalificatie of beroepstitel hebben of in dezelfde hiërarchische positie staan (*cf.* art. 1417, tweede lid BW).⁵⁸

De vermogenswaarde van deze beroepsgoederen behoort tot het gemeenschappelijk vermogen wanneer deze goederen minstens voor de helft met gemeenschappelijke gelden werden verkregen (art. 1404 BW; *cf.* *infra* nr. 45).

34. Door uitdrukkelijk te bepalen dat de echtgenoot het recht heeft om als eigenaar van de beroepsgoederen te handelen, beklemtoont de wetgever dat deze regeling een eigendoms- en niet loutere bestuursregeling is. Het recht op deze goederen, en dus het bestuur ervan, behoort deze beroepsactieve echtgenoot exclusief toe; enkel de vermogenswaarde behoort tot het gemeenschappelijk vermogen.⁵⁹ Teneinde tegemoet te komen aan het principe van correcte beroepsinkomstenallocatie wordt de vermogenswaarde van deze goederen bovendien niet langer vastgesteld op het tijdstip van de verdeling (*cf.* art. 890 BW), maar wel op het tijdstip van de ontbinding van het huwelijkstelsel (art. 1430, § 2, nr. 2 BW).

35. Is niet aan de in artikel 1401, § 1, nr. 6 BW vermelde toepassingsvoorwaarden voldaan, dan moet worden teruggegrepen naar de basisprincipes van het wettelijk stelsel. Wordt het beroepsgoed vóór het huwelijk of tijdens het huwelijk als (weder)belegging van eigen gelden of goederen verkregen, dan behoort dit beroepsgoed, zowel wat het recht als wat de vermogenswaarde betreft, integraal tot het eigen vermogen. Wordt het beroepsgoed weliswaar voor meer dan de helft met gemeenschapsgelden verkregen, maar wordt het goed ook voor gezinsdoeleinden aangewend (zgn. gemengd gebruik; *cf.* *supra* nr. 33) of oefenen de echtgenoten samen het beroep uit of baten zij het bedrijf gezamenlijk uit, dan is het beroepsgoed integraal gemeenschappelijk. Beide echtgenoten kunnen zich in dit geval beroepen op het recht van preferentiële toewijzing (art. 1389/1 of 1389/2 BW; *cf.* *supra* nrs. 4-11).⁶⁰

6. Vennootschapsaandelen

36. Het oude artikel 1401, nr. 5 BW gaf aanleiding tot heel wat kritiek. Niet alleen werd het toepassingsgebied als problematisch ervaren, maar daarenboven bestond sedert geruime tijd ook verdeeldheid in rechtspraak en rechtsleer omtrent de concrete inhoudelijke draagwijdte van deze wetsbepaling.⁶¹ De wet van 22 juli 2018 tracht het probleem te verhelpen,

rekening houdend met de reeds vermelde leer *titre et finance* en het principe van de correcte beroepsinkomstenallocatie (*cf.* *supra* nr. 17).

37. Twee verschillende wetsbepalingen regelen voortaan het statuut van de vennootschapsaandelen die (minstens voor de helft) met gemeenschappelijke gelden zijn verkregen en op naam van één echtgenoot zijn ingeschreven. Krachtens artikel 1401, § 1, nr. 5 BW zijn de lidmaatschapsrechten verbonden aan vennootschapsaandelen die met gemeenschappelijke gelden zijn verkregen en op naam van één echtgenoot zijn ingeschreven, met inbegrip van het recht om als eigenaar van deze aandelen te handelen, eigen, voor zover het gaat, hetzij om een vennootschap die onderworpen is aan wettelijke of statutaire regels, of overeenkomsten tussen vennoten, die de overdracht van aandelen beperken, hetzij om een vennootschap waarin enkel die echtgenoot zijn professionele activiteit als zaakvoerder of beheerder uitoefent. De vermogenswaarde van deze vennootschapsaandelen is gemeenschappelijk (art. 1405, § 1, nr. 5 BW).

38. Opdat de artikelen 1401, § 1, nr. 5 en 1405, § 1, nr. 5 BW van toepassing zouden zijn, moet aan drie cumulatieve toepassingsvoorwaarden worden voldaan. Ten eerste moeten de vennootschapsaandelen voor minstens de helft met gemeenschapsgelden zijn verkregen (*cf.* art. 1404 BW, *infra* nr. 45). Indien de aandelen zijn verkregen als (weder)belegging van eigen gelden of goederen, dan zijn de aandelen integraal eigen, zowel wat het recht als de vermogenswaarde ervan betreft. Ten tweede moeten de vennootschapsaandelen op naam van één echtgenoot ingeschreven zijn. Indien de met gemeenschappelijke gelden verkregen aandelen op naam van beide echtgenoten worden ingeschreven, wordt geen onderscheid gemaakt tussen het recht en de vermogenswaarde. Ten derde moet de vennootschap onderworpen zijn aan wettelijke of statutaire regels, of overeenkomsten tussen vennoten, die de overdracht van aandelen beperken (zoals een goedkeuringsvoorwaarde, verplichting tot aanbidding van een recht van voorkeur aan bestaande aandeelhouders, verbod van vervreemding aan bepaalde personen enz.⁶²), dan wel een vennootschap zijn waarin enkel die echtgenoot, op wiens naam de aandelen zijn ingeschreven, zijn professionele activiteit als zaakvoerder of beheerder uitoefent. Vereist is dan dat deze echtgenoot bij de leiding en het bestuur van de vennootschap betrokken is.⁶³ Het volstaat niet dat hij louter werknemer is.

Is aan deze toepassingsvoorwaarden voldaan, dan zijn de lidmaatschapsrechten verbonden aan deze

58. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 54. Zie ook verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 28.

59. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 54.

60. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 54.

61. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 178, nrs. 299-303.

62. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 52.

63. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 52.

aandelen, met inbegrip van het recht om als eigenaar van deze aandelen te handelen, eigen. De echtgenoot kan deze aandelen bijgevolg alleen besturen. Na de ontbinding van het stelsel wordt uitsluitend de vermogenswaarde van deze aandelen in de te verdelen massa opgenomen.⁶⁴ Deze vermogenswaarde wordt, zoals voor beroepsgoederen (*cf. supra* nr. 34), niet langer begroot op het tijdstip van verdeling, maar wel op het tijdstip van ontbinding (art. 1430, § 2, nr. 1 BW). Dit is een goede zaak, nu de rechtspraak maar al te vaak leert dat de echtgenoot de waarde van de aandelen tussen het tijdstip van ontbinding en het tijdstip van verdeling tracht te kelderden ten nadele van het gemeenschappelijk vermogen en dus ten nadele van de andere echtgenoot.⁶⁵

Is niet aan deze toepassingsvoorwaarden voldaan, dan moeten de basisprincipes van het wettelijk stelsel worden toegepast. Zo bijvoorbeeld zijn vennootschapsaandelen die minstens voor de helft met gemeenschapsgelden werden verkregen, maar niet uitsluitend op naam van één echtgenoot zijn ingeschreven, integraal gemeenschappelijk. De echtgenoten kunnen zich in dit geval niet beroepen op een recht van preferentiële toewijzing, omdat, aldus de memorie van toelichting, dit wordt doorkruist door het vennootschapsrecht, dat zelf bepaalde regels heeft om geschillen in een vennootschap te regelen.⁶⁶

39. Het is uiteraard ook mogelijk dat een echtgenoot zijn beroepsactiviteiten uitoefent in een vennootschap waarvan de aandelen hem eigen zijn. In dit verband rijzen in de praktijk ook vaak problemen, vooral wanneer deze echtgenoot inkomsten in zijn eigen vennootschap reserveert en niet langer uitkeert. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer wijzigingen op het vlak van de vennootschapsbelasting een echtgenoot ertoe aanzetten om maximaal winst in de vennootschap te reserveren en jaarlijks slechts € 45 000 (fiscaal minimum) als bezoldiging uit te keren. De opbouw van de reserves in de vennootschap komt in dit geval niet via de waardering van de aandelen ten goede aan het gemeenschappelijk vermogen, maar uitsluitend aan het eigen vermogen van deze echtgenoot.⁶⁷ Teneinde aan deze situatie tegemoet te komen en ten volle uitwerking te verlenen aan het principe van de correcte beroepsinkomstenallocatie (*cf. supra* nr. 17) voorziet de wet in dit geval uitdrukkelijk in een grondslag voor een vergoedingsrecht namens het gemeenschappelijk vermogen.

Luidens artikel 1432, tweede lid BW is de echtgenoot die zijn beroep uitoefent binnen een vennootschap waarvan de aandelen hem eigen zijn, een vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen voor de nettoberoepsinkomsten die het gemeenschappelijk vermogen niet heeft ontvangen en redelijkerwijze had kunnen ontvangen indien het beroep niet binnen een vennootschap was uitgeoefend. Zo bijvoorbeeld kan een echtgenoot een vergoeding aan het gemeenschappelijk vermogen verschuldigd zijn indien de uitkeringen door de vennootschap aan deze echtgenoot minimaal waren, of omdat de winst niet werd uitgekeerd en daardoor de professionele activiteit van de echtgenoot-vennoot en beheerder of zaakvoerder, ook niet behoorlijk werd vergoed.⁶⁸ Het komt aan de echtgenoot die een vergoeding voor het gemeenschappelijk vermogen eist toe om dit met alle middelen van recht te bewijzen (art. 1436, tweede lid BW). Deze echtgenoot kan daartoe zelfs de overlegging eisen van stukken die van de vennootschap uitgaan en niet publiek toegankelijk zijn.⁶⁹ De echtgenoot-aandeelhouder zal dan op zijn beurt moeten bewijzen dat aan de voorwaarden van de vergoeding niet is voldaan, bijvoorbeeld door aan te tonen dat het gemeenschappelijk vermogen redelijkerwijze niet meer inkomsten had mogen verwachten dan hetgeen daadwerkelijk is uitbetaald. Dit kan door bijvoorbeeld aan te tonen dat er binnen zijn vennootschap bedrijfseconomische redenen waren die verantwoordden dat er niet meer werd uitgekeerd dan wat het gemeenschappelijk vermogen daadwerkelijk heeft ontvangen.⁷⁰

In zijn advies wierp de Raad van State de vraag op of het vergoedingsrecht ook van toepassing is in de gevallen waarin de echtgenoot, noch als enige, noch op doorslaggevende wijze beslissingsbevoegdheid in de vennootschap heeft.⁷¹ Het komt mij voor dat in deze gevallen in beginsel (en behoudens misbruik) geen sprake kan zijn van een vergoedingsrecht namens het gemeenschappelijk vermogen, zelfs wanneer de wettekst deze nuance niet biedt. Anders redeneren miskent mijns inziens de ratio legis van artikel 1432, tweede lid BW.

Inmiddels is ook de vraag gerezen of de echtgenoten rechtsgeldig aan dit vergoedingsrecht kunnen verzaaken in hun huwelijkscontract. Omdat het over een vergoedingsrecht gaat, zou dit in principe mogelijk moeten zijn, zij het dat dit dan niet over een algemene verzaking ten aanzien van alle vennootschappen kan

64. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 52.

65. Zie bv. Antwerpen 21 december 2016, 2014/AR/106, aangehaald in C. DECLERCK, "Kroniek secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2017*, Brugge, die Keure, 2017, 21, nr. 23.

66. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 42.

67. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 65.

68. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 66.

69. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 66.

70. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 66.

71. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 8.

gaan, maar slechts om een welomschreven en specifieke verzekering.

Artikel 1432, tweede lid BW doelt ten slotte uitsluitend op beroepsinkomsten en niet op vruchten of interesten. Indien derhalve niet langer vruchten worden uitgekeerd binnen een burgerlijke maatschap, kan niet op grond van een redenering *per analogiam* worden verdedigd dat het gemeenschappelijk vermogen aanspraak kan maken op een vergoedingsrecht. In het wettelijk stelsel genieten beroepsinkomsten een bijzonder statuut dat niet kan worden gelijkgesteld met vruchten en interesten.

7. Cliënteel

40. De wet van 14 juli 1976 wijdde geen enkele bepaling aan het statuut van het cliënteel in het wettelijk stelsel. De amendementen-WIGNY bevatten nochtans een bepaling waarbij het recht op het cliënteel, verworven door de uitoefening van een vrij beroep, als een goed eigen omwille van zijn aard werd beschouwd, terwijl het recht op het cliënteel van een handelsfonds, als onderdeel van de onderneming, in de gemeenschap viel.⁷²

De rechtsleer maakte doorgaans een onderscheid tussen het handelscliënteel en het cliënteel van een vrij beroep.⁷³ Het handelscliënteel maakte een bestanddeel uit van de handelszaak die een feitelijke algemeenheid vormt. Op basis van het principe *accessorium sequitur principale* werd dan aangenomen dat het handelscliënteel het statuut van de handelszaak of van de exploitatie, waarin het is begrepen, volgt. Wanneer het cliënteel nauw verbonden was met de persoon van de titularis van het beroep, bijvoorbeeld artsen, advocaten, werd er een opsplitsing gemaakt tussen het recht op het cliënteel, dat een eigen goed is van de onder gemeenschap gehuwde echtgenoot die een vrij beroep uitoefent, en de vermogenswaarde van het cliënteel die in het gemeenschappelijk vermogen valt.⁷⁴ De rechtspraak hierover was evenwel verdeeld.⁷⁵

41. De wet van 22 juli 2018 bevat een uitdrukkelijke regeling voor het statuut van het cliënteel in het wettelijk stelsel. Eigen zijn het recht op cliënteel, met inbegrip van het recht om als eigenaar van het cliënteel te handelen, tenzij het cliënteel is opgebouwd binnen een beroep dat de echtgenoten samen uitoefenen of een bedrijf dat ze samen uitbaten (art. 1401, § 1, nr. 7 BW). Gemeenschappelijk is de economische waarde

van het cliënteel dat tijdens het stelsel door een van de echtgenoten in de uitoefening van zijn beroep of de uitbating van zijn bedrijf is opgebouwd, als het recht op dat cliënteel eigen is krachtens artikel 1401, § 1 nr. 7 BW (art. 1405, § 1, nr. 7 BW). Is het cliënteel niet zozeer door de echtgenoot-titularis zelf opgebouwd, maar werd het cliënteel gekocht van een voorganger of een concurrent, dan zal de economische waarde gemeenschappelijk zijn, voor zover de financiering minstens voor de helft met gemeenschapsgelden is gebeurd (cfr. art. 1404 BW; *infra* nr. 45).⁷⁶

42. Door uitdrukkelijk te bepalen dat de echtgenoot het recht heeft om als eigenaar van het cliënteel te handelen, beklemtoont de wetgever opnieuw dat de regeling een eigendoms- en niet loutere bestuursregeling is. De echtgenoot kan dus het cliënteel alleen besturen. Bovendien wordt het cliënteel zelf als zodanig niet in het gemeenschappelijk vermogen opgenomen. Uitsluitend de economische waarde behoort tot het gemeenschappelijk vermogen. Bij de ontbinding van het stelsel wordt het cliënteel als zodanig niet in de te verdelen massa opgenomen. De economische waarde van het cliënteel wordt, zoals de beroepsgoederen en de aandelen, op de datum van de ontbinding van het huwelijksstelsel en niet op de datum van de verdeling bepaald (art. 1430, § 2, nr. 3 BW).

43. Door uitdrukkelijk gewag te maken van *economische waarde* en niet van *vermogenswaarde* heeft de wetgever willen benadrukken dat de waarde van het cliënteel huwelijksvermogensrechtelijk slechts in aanmerking wordt genomen als het om een vermogenswaarde gaat die ook in het economisch verkeer kan worden gebracht, met andere woorden die te gelde gemaakt kan worden en verhandelbaar is.⁷⁷ Is daarvan geen sprake, dan kan een louter theoretisch te berekenen vermogenswaarde niet in het gemeenschappelijk vermogen worden opgenomen. In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat er sprake kan zijn van een economische waarde voor cliënteel van elk beroep dat een echtgenoot zelfstandig uitoefent: naast de ondernemer (van wie het cliënteel dan deel uitmaakt van zijn handelsfonds), ook de ambachtsman, de verzekeringsmakelaar, de zelfstandige makelaar in onroerende goederen, de zelfstandige boekhouder, de architect, de advocaat, de arts, de notaris, enz. Het loutere feit dat het over een gereguleerd (waarbij de toegang ertoe aan voorwaarden, diplomavereisten of vergunningen onderworpen is) of een vrij beroep gaat, sluit niet uit dat dit cliënteel overdraagbaar is en om die reden een economische waarde heeft.⁷⁸

72. Art. 4, § 4.

73. Zie o.a. W. PINTENS, "Het Belgisch huwelijksgoederenrecht in rechtsvergelijkend perspectief", *TPR* 2005, 317 e.v.

74. Zie reeds J. GERLO, *Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2004, 148, nr. 257.

75. Arresten van de hoven van beroep te Luik, Gent en Brussel waarin ook de vermogenswaarde van het cliënteel als eigen werd beschouwd, zijn vermeld in G. VERSCHELDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, Brugge, die Keure, 2016, 656-657, nr. 1470.

76. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 61.

77. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 61.

78. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 19.

44. Maakt het tijdens het stelsel opgebouwde cliënteel deel uit van een beroep dat de echtgenoten samen uitoefenen of van een bedrijf dat ze samen uitbaten, dan is het cliënteel gemeenschappelijk (*cf.* art. 1405, § 2 BW). In dit geval kunnen beide echtgenoten zich niet beroepen op een recht van preferentiële toewijzing (*cf.* art. 1389/1 en 1389/2 BW; *supra* nrs. 4-11). Het cliënteel kan immers niet verplicht worden om met een bepaalde echtgenoot verder te gaan na de beëindiging van de gezamenlijke beroepsactiviteit.⁷⁹

8. Roerende (weder)belegging

45. In lijn met de heersende rechtsleer⁸⁰ wordt voortaan expliciet in artikel 1404 BW verduidelijkt dat roerende wederbelegging wordt geacht te zijn gedaan ten aanzien van een echtgenoot wanneer komt vast te staan dat de verkrijging van deze goederen voor meer dan de helft is betaald uit gelden of uit de opbrengst van de vervreemding van andere goederen waarvan het eigen karakter is aangetoond. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de intentie van de echtgenoot om te (weder)beleggen irrelevant is. Van zodra een roerend goed ten belope van meer dan de helft met eigen gelden wordt gefinancierd, is het een eigen goed van deze echtgenoot. Terecht werd opgemerkt dat dit aanleiding geeft tot het merkwaardige resultaat dat telkens wanneer een echtgenoot met eigen gelden investeert in een gemeenschappelijke woning, deze echtgenoot op het ogenblik van de ontbinding van het stelsel aanspraak zal kunnen maken op een geherverdeerde vergoeding (*cf.* art. 1434 en 1435 BW), terwijl dit niet het geval is wanneer diezelfde echtgenoot met eigen gelden investeert in een gezinswagen. In dit laatste geval zal de wagen met de (povere) restwaarde een eigen goed zijn.⁸¹

De wetgever heeft niet van de gelegenheid gebruikgemaakt om te voorzien in een systeem van vervroegde wederbelegging voor roerende goederen. Dit systeem blijft aldus voorbehouden voor onroerende goederen.⁸²

9. Opzeggingsvergoeding en andere uitkeringen waartoe een echtgenoot wegens beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst gerechtigd is

46. Het statuut van een opzeggingsvergoeding en andere uitkeringen waartoe een echtgenoot wegens beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst gerechtigd is, wordt voortaan uitdrukkelijk in de wet geregeld. Overeenkomstig artikel 1405, § 1, nr. 1 BW zijn deze vergoedingen slechts gemeenschappelijk voor het

deel dat overeenstemt met de opzeggingstermijn die tijdens het huwelijksstelsel loopt. Dit stemt overeen met het principe van de correcte beroepsinkomstenallocatie (*cf.* *supra* nr. 17). Bij gebrek aan uitdrukkelijke wetsbepaling werd onder het oude recht de stelling verdedigd dat een opzeggingsvergoeding integraal tot het gemeenschappelijk vermogen behoorde, met alle onbillijke gevolgen van dien.

10. Bewijs van een schuldvordering tussen echtgenoten

47. Artikel 1399, tweede en derde lid BW bevat het antwoord op de vraag via welke bewijsmiddelen het eigen karakter van een goed in het wettelijk stelsel kan worden aangetoond. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de bewijsregeling tussen echtgenoten onderling en anderzijds de bewijsregeling ten aanzien van een derde. Overeenkomstig artikel 1467 BW geldt deze bewijsregeling eveneens in stelsels van scheiding van goederen (*cf.* *infra* nr. 63).

Wat de bewijsregeling tussen echtgenoten betreft, bepaalde oud artikel 1399, derde lid BW dat het bewijs van het eigen karakter van een goed kan worden geleverd met alle middelen van recht, en dus met inbegrip van getuigen, vermoedens en algemene bekendheid. Omdat het oude artikel 1399, derde lid BW enkel voorzag in een specifieke regeling voor het bewijs tussen echtgenoten van de eigendom van een goed, namen de meeste auteurs aan dat het bewijs van een schuldvordering overeenkomstig het gemeenrecht diende te worden geleverd. Bijgevolg was in de regel een geschrift vereist, indien de waarde van de schuldvordering € 375 overschreed (art. 1341 BW).⁸³ Het loutere feit van het huwelijk volstond niet als morele onmogelijkheid voor de schuldeiser om zich een schriftelijk bewijs te verschaffen in de zin van artikel 1348 BW.⁸⁴

De toepassing van deze gemeenrechtelijke bewijsregels zorgde vaak voor problemen. De rechtspraktijk loste deze lacune soms conventioneel op, door bijvoorbeeld in het huwelijkscontract de regeling van het bewijs van de eigendom van een goed ook van toepassing te verklaren op het bewijs van een schuldvordering. Deze regeling wordt nu wettelijk verankerd. Krachtens het nieuwe artikel 1399, derde lid BW mag het bewijs tussen de echtgenoten onderling van eigendom van dezelfde goederen *of van schuldvorderingen* worden geleverd door alle middelen, met inbegrip van getuigenissen en vermoedens en zelfs van algemene bekendheid.

79. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 42.

80. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 166, nr. 284; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, Brugge, die Keure, 2016, 637, nr. 1432.

81. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 69 (tussenkomst S. Mosselmans).

82. Anders: G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch Personen- en familierecht*, Brugge, die Keure, 2016, 637-638, nr. 1433, die van oordeel is dat vervroegde wederbelegging voor roerende goederen mogelijk is, mits de criteria van de artikelen 1402 en 1403 BW worden nageleefd.

83. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 155, nr. 265.

84. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 155, nr. 265.

C. Bestuur

48. Inzake het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen heeft de wetgever slechts enkele beperkte wijzigingen aangebracht.

Het oude artikel 1417, eerste lid BW bepaalde dat de echtgenoot die een beroep uitoefent, alle daartoe *noodzakelijke* bestuurshandelingen alleen stelt. Dit werd als te eng ervaren.⁸⁵ Teneinde de beroepsautonomie te vrijwaren en de bestuursregeling in lijn te brengen met artikel 217, tweede lid BW, kan de echtgenoot die een beroep uitoefent, voortaan alle bestuurshandelingen die voor deze uitoefening *verantwoord* zijn alleen stellen. Dit sluit uiteraard discussies over de vraag of een door een echtgenoot gestelde bestuurshandeling al of niet verantwoord is geenszins uit.

Oud artikel 1419, tweede lid BW krachtens hetwelk de regel inzake gezamenlijk bestuur voor schenkingen van gemeenschapsgoederen niet van toepassing was op giften die krachtens het oude artikel 852 BW waren vrijgesteld van inbreng of op giften aan de langstlevende echtgenoot werd door de wet van 22 juli 2018 opgeheven. Dit is logisch. Artikel 852 BW werd door de wet van 31 juli 2017 zo geherformuleerd dat de hierin vermelde kosten niet langer giften zijn zodat de regel van gezamenlijk bestuur hierop niet meer van toepassing kan zijn. Wat giften aan de langstlevende echtgenoot betreft, moet de echtgenoot deze gift bovendien in hoedanigheid van begiftigde aanvaarden zodat de in oud artikel 1419, tweede lid BW opgenomen uitzondering een onechte uitzondering betrof.⁸⁶

D. Ontbinding, vereffening en verdeling

49. Op het vlak van de ontbinding, vereffening en verdeling van het huwelijksvermogen worden door de wet van 22 juli 2018 belangrijke wijzigingen aangebracht die reeds elders in deze bijdrage aan bod kwamen. Zo werd gewezen op het vernieuwde recht inzake preferentiële toewijzing (art. 1389/1 en 1389/2 BW; *cfr. supra* nrs. 4-11), de verruimde helingssancie (art. 1389/3 BW; *cfr. supra* nrs. 12-15), het gewijzigde tijdstip van waardering voor beroepsgoederen, vennootschapsaandelen en cliënteel (art. 1431, § 2 BW; *cfr. supra* nrs. 34, 38 en 42) en de nieuwe wettelijke grondslag voor een vergoeding namens het gemeenschappelijk vermogen (art. 1432, tweede lid BW; *cfr. supra* nr. 39).

IV. Conventionele gemeenschapsstelsels

A. Beding van inbreng

1. Anticipatieve inbreng

50. De wet van 22 juli 2018 voert de mogelijkheid van een anticipatieve inbreng in (art. 1452, § 2 BW). Partners die samen een onroerend goed verkrijgen, kunnen reeds in de akte van eigendomsverkrijging een verklaring van anticipatieve inbreng afleggen waardoor, indien zij later huwen, dit onroerend goed tot het gemeenschappelijk vermogen zal behoren en niet langer in onverdeeldheid zal zijn. Dit sluit aan bij de veronderstelling die bij veel mensen leeft dat het onroerend goed dat zij samen hebben aangekocht vóór het huwelijk een gemeenschappelijk goed zal zijn eens zij gehuwd zijn, wat – zonder een inbreng in hun huwelijkscontract – vandaag niet het geval is.⁸⁷ De figuur biedt het voordeel dat niet tweemaal een akte bij de notaris moet worden verleden met de bijhorende akte- en registratiekosten van dien. De beweerde besparing is evenwel erg beperkt, aangezien een inbreng in het huwelijkscontract geen enkel extra registratierecht opeisbaar maakt, behoudens het algemeen vast recht van € 50 dat op een huwelijkscontract betaald moet worden als men er een opstelt.

51. Opdat een verklaring van anticipatieve inbreng in de akte van eigendomsverkrijging zou kunnen worden opgenomen en naderhand uitwerking zou kunnen verkrijgen, moeten vier voorwaarden zijn vervuld.

De partners moeten *de volle eigendom* van een onroerend goed verkrijgen. Dit kan via een gezamenlijke aankoop van een onroerend goed, maar het is ook mogelijk dat de ene partner de helft van het onroerend goed van de andere partner inkoopt, of nog dat een onroerend goed voor de helft wordt geschonken aan een partner, bv. door zijn ouders, en dat de andere partner de andere helft inkoopt.⁸⁸ Ook schenkingen aan beide partners in onverdeeldheid worden hieronder begrepen. Het is hierbij niet vereist dat dit onroerend goed een specifieke bestemming heeft. Het moet dus niet over de (toekomstige) gezinswoning gaan.

Beide partners moeten *gelijkgerechtigd* zijn in het onverdeeld onroerend goed (vgl. *cfr. supra* nr. 8). Ongelijke eigendomsverkrijgingen komen niet in aanmerking. Hoewel dit op kritiek stuitte in de Commissie voor de Justitie werd hieraan geen verder gevolg gegeven.⁸⁹

85. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 63.

86. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 63.

87. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 69.

88. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 70.

89. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 32; zie ook verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 95 (tussenkomst A. Verbeke).

De partners moeten *later ook daadwerkelijk in het huwelijk treden* en voor een gemeenschapsstelsel opteren.

Het desbetreffende goed moet op het ogenblik van het huwelijk *nog in natura* aanwezig zijn. Deze voorwaarde blijkt niet uit de wettekst zelf, maar wordt wel vermeld in de memorie van toelichting.⁹⁰ Indien de partners het onroerend goed voorafgaand aan het huwelijk hebben vervreemd, kan er geen inbreng plaatsvinden van dat goed, noch van de goederen of gelden die hiervoor in de plaats zijn gekomen.⁹¹ In dit geval is een nieuwe verklaring van anticipatieve inbreng dan wel een inbreng in hun huwelijkscontract vereist.

52. Door het afleggen van deze verklaring zal het onroerend goed door het loutere feit van het huwelijk tot het gemeenschappelijk vermogen behoren, alsof de toekomstige echtgenoten de inbreng in hun huwelijkscontract hebben bedongen (art. 1452, § 2, eerste lid BW). Let wel, het blijft een inbreng, zodat de artikelen 1458, tweede lid, 1464, tweede lid en 1465 BW in voorkomend geval van toepassing zijn. Partners die in het huwelijk treden en niet wensen dat de verklaring van anticipatieve inbreng uitwerking heeft, kunnen hierop evenwel steeds terugkomen in hun huwelijkscontract (art. 1452, § 2, tweede lid BW).⁹²

53. De notaris voor wie een akte van eigendomsverrijking met verklaring van anticipatieve inbreng wordt verleden, is gehouden deze verklaring te laten inschrijven in het Centraal Huwelijksovereenkomstenregister (art. 1395, § 1/1 BW).⁹³

2. Inbreng en schulden

54. De wet van 22 juli 2018 bevat een nieuwe regeling inzake de weerslag van de inbreng op de schulden tussen de echtgenoten. Voortaan komen uitsluitend de schulden die op het ogenblik van de inbreng openstaan en die de echtgenoot-inbrenger heeft aangegaan om de ingebrachte goederen te verkrijgen, te verbeteren of in stand te houden, ten laste van het gemeenschappelijk vermogen, behoudens andersluidende overeenkomst (art. 1452, § 3 BW).⁹⁴ Dergelijke schulden komen derhalve slechts ten laste van het gemeenschappelijk vermogen voor het op het ogenblik van de inbreng nog openstaand saldo ervan. Deze regeling is niet dwingend voorgeschreven zodat de echtgenoten hiervan kunnen afwijken in hun huwelijkscontract.⁹⁵

Deze nieuwe regel geldt niet alleen voor de goederen die bij huwelijkscontract worden ingebracht, maar ook voor de goederen die de echtgenoten voor hun huwelijk gezamenlijk hebben verkregen en waarvoor ze een verklaring van anticipatieve inbreng hebben afgelegd (*supra* nr. 50). Indien de echtgenoten voor hun huwelijk gezamenlijk en in gelijke delen hebben aangekocht, maar tot het aangaan van het huwelijk niet in gelijke delen in de betaling van de kosten voor de verkrijging, de verbetering of in het stand houden ervan hebben bijgedragen, hebben de echtgenoten evenwel tegenover elkaar een schuld dan wel een schuldverordering die wordt beheerst door artikel 1450 BW.

3. Inbreng en recht van terugname

55. Overeenkomstig artikel 1455 BW kunnen ingebrachte goederen bij de verdeling worden teruggenomen voor zover de goederen nog in natura aanwezig zijn mits ze op het aandeel van de terugnemende echtgenoot in het gemeenschappelijk vermogen worden aangerekend naar hun waarde tijdens de verdeling.

Door de wet van 22 juli 2018 wordt het toepassingsgebied van dit recht van terugname beperkt tot de goederen die door slechts één echtgenoot worden ingebracht. In het andersluidende geval zouden echtgenoten elk hun aandeel in de ingebrachte goederen kunnen terugnemen, waardoor een abstract recht van terugname zijn doel voorbijschiet.⁹⁶ In een dergelijk geval blijft immers een onverdeelde bestaan. De echtgenoten kunnen zich, voor zover is voldaan aan alle toepassingsvoorwaarden, beroepen op het recht van preferentiële toewijzing (*cf.* *supra* nrs. 4-11).

De wet van 22 juli 2018 komt niet tegemoet aan enkele andere reeds eerder gesignaleerde knelpunten in rechtspraak en rechtsleer, zoals bijvoorbeeld de problematiek inzake de verhouding tussen het recht van terugname en het recht van preferentiële toewijzing.⁹⁷ Dit is een gemiste kans.

B. Leer van de huwelijksvoordelen

1. Lot van de huwelijksvoordelen bij echtscheiding

56. Middels de wet van 22 juli 2018 wordt het toepassingsgebied van artikel 299 BW verduidelijkt en beperkt. Krachtens het nieuwe artikel 299 BW leidt de echtscheiding, behoudens overeenkomst in tegenovergestelde zin, uitsluitend tot het verval van

90. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 70. Zie voor een kritiek o.a. verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 109 (tussenkost C. Declerck).

91. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 70.

92. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 70.

93. Dit kost dan dertig euro.

94. Voor de concrete invulling van de notie schulden die zijn aangegaan om de ingebrachte goederen 'te verkrijgen, te verbeteren of in stand te houden' wordt verwezen naar artikel 1435 BW; zie MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 70.

95. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 71.

96. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 72.

97. Zie ook verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 70 (tussenkost S. Mosselmans).

de overlevingsrechten die de echtgenoten elkaar bij huwelijksovereenkomst en sinds het aangaan van het huwelijk hebben toegekend. Onder *overlevingsrechten* moet – aldus de memorie van toelichting – worden begrepen de rechten die onder voorwaarde van overleving tussen echtgenoten zijn overeengekomen, namelijk de contractuele erfstellingen, de begunstingen bij levensverzekeringen en bepaalde huwelijksvoordelen (met name het beding van vooruitmaking, het beding van ongelijke verdeling en het verblijvingsbeding).⁹⁸ Merk evenwel op dat begunstingen bij levensverzekeringen niet in de regel bij huwelijkscontract worden toegekend zoals artikel 299 BW vooropstelt.

Daarentegen kan op grond van het nieuwe artikel 299 BW niet langer worden verdedigd dat ook de tussen echtgenoten gedane schenkingen vervallen. Een echtgenoot beschikt wel over de mogelijkheid om schenkingen buiten huwelijkscontract gedaan te herroepen op grond van artikel 1096 BW en dit zelfs na echtscheiding, voor zover hij van dit recht geen afstand heeft gedaan. Gelegenheidsgeschenken die, gelet op het vermogen van de schenker, gebruikelijk zijn, ontsnappen evenwel aan deze regel.⁹⁹

2. Gevolgen van erfrechtelijke onwaardigheid

57. Teneinde verwarring te vermijden met de notie van aanwinsten zoals uitgewerkt voor het nieuwe wettelijke model van scheiding van goederen met een beding van verrekening van aanwinsten (*cf. infra* nrs. 67-87), wordt de notie ‘aanwinsten’ in artikel 1429*bis* BW vervangen door ‘hetgeen is overgespaard van de wederzijdse inkomsten der echtgenoten’.¹⁰⁰ Indien de langstlevende echtgenoot aldus onwaardig is om van de overleden echtgenoot te erven, verliest hij alle voordelen die voortvloeien uit de samenstelling, de werking, de vereffening of de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen. Hij blijft evenwel gerechtigd tot de helft van hetgeen is overgespaard van de wederzijdse inkomsten der echtgenoten, tenzij hem door huwelijksovereenkomst een kleiner aandeel toekomt, dat hij in dit geval behoudt. Deze bepaling is van overeenkomstige toepassing op huwelijksvoordelen in scheidingsstelsels (art. 1469, § 1, vierde lid BW).

3. Huwelijksvoordelen en niet-gemeenschappelijke kinderen

58. Artikel 1465 BW wordt aangevuld met een tweede lid, krachtens hetwelk een kind van een van de echtgenoten dat gewoon of ten volle geadopteerd is door de andere echtgenoot, wordt beschouwd als een

gemeenschappelijk kind. Deze aanvulling biedt het voordeel dat niet langer kan worden geredetwist over de vraag of ook een door een echtgenoot gewoon geadopteerd kind van de andere echtgenoot al dan niet de bescherming van artikel 1465 BW kan invoeren.¹⁰¹

4. Toepassing van de leer van huwelijksvoordelen in scheidingsstelsels

59. Krachtens artikel 1469, § 1, vierde lid BW zijn de artikelen 1429*bis*, 1458, 1464 en 1465 BW van overeenkomstige toepassing op de bedingen die de echtgenoten aan hun stelsel van scheiding van goederen toevoegen, zoals bv. een beding van verrekening van aanwinsten (*cf. infra* nr. 66).

V. Scheiding van goederen

A. Algemeen

60. Teneinde het stelsel van scheiding van goederen beter wettelijk te omkaderen, heeft de wetgever niet alleen een aantal maatregelen die van toepassing zijn op gemeenschapsstelsels ook van toepassing verklaard op scheidingsstelsels (*cf. supra* nrs. 3-15), maar ook de bedingen die de echtgenoten in hun huwelijkscontract kunnen opnemen om de zuivere scheiding van goederen te verzachten wettelijk omkaderd (C), in het bijzonder wat het beding van verrekening van aanwinsten betreft. Daarnaast heeft hij voorzien in een rechterlijke billijkheidscorrectie (D) en de informatieplicht van de notaris bij het opstellen van een dergelijk huwelijkscontract versterkt (E).¹⁰² Dit betekent evenwel niet dat (aanstaande) echtgenoten niet langer zouden kunnen opteren voor het stelsel van zuivere scheiding van goederen (B). Ook na de wet van 22 juli 2018 blijft dit mogelijk.

B. Zuivere scheiding van goederen

1. Bestuur

61. De onder scheiding van goederen gehuwde echtgenoten hebben het uitsluitende genot en beheer en de exclusieve beschikkingsbevoegdheid over hun goederen. De instemming of toestemming van de andere echtgenoot is in de regel niet vereist (art. 1466 BW). Om te verduidelijken dat niet alleen de bescherming van de gezinswoning (art. 215 BW) maar alle bepalingen uit het primair stelsel een beperking vormen op het alleenbestuur van de van goederen gescheiden echtgenoten werd artikel 1466 BW door de wet van 22 juli 2018 in die zin aangepast. Ieder van de echtgenoten bezit de bevoegdheid van beheer, genot en

98. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 30.

99. C. DECLERCK, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 291, nr. 729.

100. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 64.

101. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 73.

102. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 21.

beschikking alleen, *onverminderd de toepassing van de bepalingen betreffende hun wederzijdse rechten en verplichtingen*.

62. Verder werd oud artikel 1467 BW, krachtens hetwelk een onder scheiding van goederen gehuwde echtgenoot die het beheer van de goederen van de andere waarneemt, slechts gehouden is tot het opleveren van de aanwezige vruchten en geen verantwoording schuldig is over de vruchten welke zijn verbruikt, door de wet van 22 juli 2018 opgeheven. Ook een onder scheiding van goederen gehuwde echtgenoot is verantwoording verschuldigd voor de uitoefening van zijn mandaat en moet rekenschap geven van al hetgeen hij krachtens de lastgeving heeft ontvangen, ook al is het door hem ontvangene aan de lastgever niet verschuldigd. Dit is in lijn met de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en is in deze tijdsgeest een evidentie te noemen.¹⁰³

2. Bewijs tussen echtgenoten

63. Op basis van een samenlezing van de nieuwe artikelen 1467 en 1399, derde lid BW wordt voortaan ook het bewijs van een schuldvordering tussen onder scheiding van goederen gehuwde echtgenoten geleverd door alle middelen van recht, met inbegrip van getuigenissen, vermoedens en zelfs van algemene bekendheid (*cf. supra* nr. 47).

3. Ontbinding, uitoonverdeeldheidtrekking en verrekening

64. Rekening houdend met de rechtspraak van het Hof van Cassatie¹⁰⁴ en de theorie van het bestemmingsgebonden vermogen¹⁰⁵ wordt in de wet gepreciseerd dat een echtgenoot op elk ogenblik de uitoonverdeeldheidtrekking kan vragen, zij het onverminderd de toepassing van artikel 215, § 1 BW en *onder voorbehoud van andersluidende overeenkomsten*. Met dit laatste verduidelijkt de wetgever dat onder scheiding van goederen gehuwde echtgenoten goederen in onverdeeldheid kunnen verwerven waaraan ze een bijzondere bestemming kunnen geven en waardoor de vordering tot verdeling niet op elk ogenblik maar slechts wanneer deze bijzondere bestemming is verdwenen, kan worden ingesteld. In de memorie van toelichting worden het toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen, enige andere vrijwillige onverdeeldheid met een beroeps- of gezinsgebonden bestemming en overeenkomsten om in onverdeeldheid te blijven op grond van artikel 815, tweede lid BW, als voorbeelden aangehaald.¹⁰⁶

65. Het (gedateerde¹⁰⁷) verbod op verkoop tussen echtgenoten (art. 1595 BW) wordt door de wet van 22 juli 2018 opgeheven. Om deze reden ook wordt artikel 1469, tweede lid BW, krachtens hetwelk de ene echtgenoot het aandeel van de andere echtgenoot in het onverdeelde goed tijdens het huwelijk slechts kan inkopen op een openbare verkoop of met machtiging van de rechter, opgeheven.

C. Afwijkingen van de zuivere scheiding van goederen

1. Globaal kader

66. Artikel 1469, § 1 BW vormt voortaan het globale kader voor de bedingen die de echtgenoten kunnen toevoegen aan een stelsel van scheiding van goederen.

Artikel 1469, § 1, eerste lid BW poneert als algemene regel dat de echtgenoten alle bedingen kunnen toevoegen die met het stelsel van scheiding van goederen verenigbaar zijn.

Het tweede lid van artikel 1469, § 1 BW somt enkele externe correcties op die de echtgenoten in hun huwelijkscontract kunnen opnemen teneinde het gekozen scheidingsstelsel te milderden. Deze correcties grijpen in op het zakenrechtelijke statuut van de goederen. Zo kunnen zij onder meer¹⁰⁸ bedingen toevoegen met betrekking tot de bewijsvoering, tussen hen, van exclusief eigendomsrecht, met betrekking tot het bewijs van vorderingen die de ene tegen de andere kan inroepen, en bedingen ter nadere regeling van enige onverdeeldheid die of enig doelvermogen dat tussen hen zou bestaan. Met dit laatste wordt bijvoorbeeld bedoeld een beperkte gemeenschap of een vennootschap van aanwinsten.¹⁰⁹ Maar ook een onverdeeldmaking van besparingen is mogelijk.

Het derde lid van artikel 1469, § 1 BW heeft betrekking op de zgn. interne correcties die de echtgenoten in hun huwelijkscontract kunnen overeenkomen en die niet ingrijpen op het zakenrechtelijke statuut van de goederen. De echtgenoten kunnen bedingen opnemen die ertoe strekken een verrekening tussen hun vermogens te verwezenlijken, met name door de toevoeging van een beding van verrekening van aanwinsten (art. 1469, § 1, derde lid BW). Voor dit laatste beding heeft de wetgever zelfs een volledig model uitgetekend (art. 1469, § 2 en art. 1469/1 tot en met 1469/13 BW; *cf. infra* nrs. 67-87).

Krachtens artikel 1469, § 1, vierde lid BW zijn de artikelen 1429bis, 1458, 1464 en 1465 BW van

103. GwH 17 mei 2018, *RW* 2017-18, 1720 (nr. 58/2018).

104. Cass. 20 september 2013, *Arr.Cass.* 2013, 1890.

105. W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 379, nr. 698.

106. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 74.

107. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 75 en 98.

108. Maar niet uitsluitend, zie MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 75.

109. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 76.

overeenkomstige toepassing op deze bedingen. Op deze manier maakt de wetgever een einde aan de controverse over de toepassing van de leer van de huwelijksvoordelen in scheidingsstelsels. Het gevolg hiervan is dat de voordelen, toegekend door dergelijke bedingen, voortaan worden beschouwd als overeenkomsten ten bezwarenden titel en niet als schenkingen, zij het dat rekening moet worden gehouden met de in de artikelen 1458, 1464 en 1465 BW vermelde grenzen. Teneinde deze grenzen te bepalen, zal men ook in scheidingsstelsels fictief gebruik moeten maken van concepten die kenmerkend zijn voor gemeenschapsstelsels (in het bijzonder voor de bestanddelen van het gemeenschappelijk vermogen), zelfs indien deze technisch niet voorhanden zijn.¹¹⁰ Het staat voortaan ook buiten kijf dat de (erfrechtelijke) onwaardigheid van toepassing is op de huwelijksvoordelen in stelsels van scheiding van goederen (*cf. supra* nr. 57).

2. Scheiding van goederen met een beding van verrekening van aanwinsten

a. Algemeen

67. Artikel 1469, § 2 BW vormt het specifieke aanknopingspunt voor het beding van verrekening van aanwinsten dat aan een stelsel van scheiding van goederen kan worden toegevoegd.

Luidens het eerste lid van deze bepaling zijn de echtgenoten die een beding van verrekening van aanwinsten hebben opgenomen, onderworpen aan de artikelen 1469/1 tot 1469/13 BW. Het aanvangsvermogen, het eindvermogen, de verrekenvordering en de betaling daarvan worden overeenkomstig deze artikelen bepaald. Hiermee maakt de wetgever duidelijk dat de echtgenoten voor dit stelsel kunnen kiezen door een loutere verwijzing naar deze wetsbepalingen.¹¹¹ Echtgenoten moeten derhalve niet langer een volledige regeling inzake de verrekening van aanwinsten in hun huwelijkscontract uittekenen. Dit biedt het significante voordeel van een grotere uniformiteit in de huwelijkscontracten. Verder in de bijdrage zal blijken dat de wetgever wellicht en helaas niet in dit opzet zal slagen.

Het tweede lid van artikel 1469, § 2 BW voegt hier evenwel aan toe dat de echtgenoten niet verplicht zijn om dit model te hanteren, maar dat zij hiervan geheel of gedeeltelijk kunnen afwijken en zelf de verrekenmassa, verrekenleutel, verrekentijdstip en verrekenmodaliteiten kunnen overeenkomen. De door de

wetgever uitgetekende regeling is derhalve van suppletief recht. In de memorie van toelichting worden de basisbegrippen verrekenmassa, verrekenleutel, verrekentijdstip en verrekenmodaliteiten nader omschreven.¹¹² De verrekenmassa betreft de goederen die in de verrekening worden betrokken. De verrekenleutel duidt aan hoe groot de vordering van elke echtgenoot is tegenover de andere echtgenoot (bv. 50/50; 100/0). Het verrekentijdstip bepaalt wanneer de echtgenoten tot verrekening zullen overgaan; dit kan zowel periodiek als finaal zijn. De verrekenmodaliteiten kunnen erg uiteenlopend zijn en onder meer de betaling en de verjaring omvatten.

68. De wettelijke regeling inzake het beding van verrekening van aanwinsten is geïnspireerd op het stelsel ontwikkeld in de Frans-Duitse overeenkomst van 4 februari 2010. Niet alleen biedt dit het voordeel te kunnen aanknopen bij een model dat reeds heeft bewezen dat het functioneert, maar daarenboven kunnen de Franse en Duitse voorbereidende werken, rechtspraak en rechtspraktijk steeds tot inspiratie dienen in geval van onduidelikheden bij de toepassing.¹¹³ Zo bijvoorbeeld heeft het *rapport explicatif* bij de Frans-Duitse overeenkomst als basis gediend voor de toelichting bij de verschillende wetsbepalingen. Deze spontane harmonisatie vormt ook een stap vooruit in de richting van de verwezenlijking van een Europees huwelijksvermogensrecht.¹¹⁴ Toch is een kritische bedenking hier op zijn plaats. De Frans-Duitse overeenkomst betreft noodzakelijkerwijze een compromis, een resultaat van wederzijdse toegevingen tussen twee staten waarvan de ene staat een grote traditie inzake participatiestelsels kent (zgn. *Zugewinnungsgemeinschaft*), terwijl de andere staat zich klassiek terughoudender opstelt ten aanzien van participatiestelsels. Dit maakt dat bepaalde, in de overeenkomst gemaakte keuzes slechts uitlegbaar en verdedigbaar zijn in deze specifieke context en om deze reden m.i. niet steeds als een goede vertrekbasis in aanmerking konden worden genomen voor de redactie van het stelsel van scheiding van goederen met beding van verrekening van aanwinsten in het Belgisch Burgerlijk Wetboek.

b. Basisconcept

69. Artikel 1469/1 BW geeft de essentie van het stelsel van scheiding van goederen met verrekening van aanwinsten weer. In dit stelsel wordt de verrekenmassa, met name de aanwinsten, gevormd door het verschil tussen het aanvangsvermogen van een echtgenoot en zijn eindvermogen. De invulling van het begrip aanwinsten wordt hierbij geënt op het gemeenschappelijk

110. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 76.

111. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 76.

112. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 76.

113. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 25.

114. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 25.

vermogen van het wettelijk stelsel.¹¹⁵ Bij de ontbinding van het stelsel blijkt de verrekenvordering uit de vergelijking tussen de aanwinsten van beide echtgenoten.

In een stelsel van scheiding van goederen met beding van verrekening van aanwinsten is er een volledige en zuivere scheiding van goederen tijdens de werking van het stelsel. Het stelsel heeft geen gevolgen voor de goederen noch voor de schulden van de echtgenoten; er is geen gemeenschappelijk vermogen.¹¹⁶ Verder in deze bijdrage zullen we vaststellen dat dit toch enigszins genuanceerd moet worden (art. 1469/12 BW; *cf.* *infra* nr. 87). Bij de ontbinding van het stelsel wordt dan een afrekening gemaakt. De waarde van het eindvermogen van iedere echtgenoot wordt vergeleken met de waarde van zijn aanvangsvermogen om te bepalen in welke mate elkeen zich al dan niet heeft verrijkt tijdens het stelsel. De echtgenoot die de minste aanwinsten heeft verwezenlijkt, kan dan jegens de andere een verrekenvordering laten gelden.

c. Aanvangsvermogen

(i) Samenstelling – artikel 1469/2 BW

70. Op het vlak van het *actief* bestaat het aanvangsvermogen uit:

- het vermogen van de echtgenoot op de datum waarop het huwelijksstelsel uitwerking krijgt;
- de goederen en rechten die de echtgenoot door schenking, erfenis of testament verkrijgt;
- de klederen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik;
- de schadevergoeding uitgekeerd aan een echtgenoot, voor zover deze vergoeding strekt tot herstel van zijn persoonlijke ongeschiktheid, die betrekking heeft op de niet economisch waardeerbare gevolgen van de aantasting van de fysieke en psychische integriteit in zijn dagelijks leven;
- de verzekerde prestatie aan de zijde van de begunstigde, verbonden aan een individuele levensverzekeringsovereenkomst die door een van de echtgenoten tijdens het stelsel gesloten is, indien ze bij de ontbinding van het stelsel ten voordele van de andere echtgenoot verschuldigd is (art. 1469/2, § 1-2 BW).

Worden daarentegen niet tot het aanvangsvermogen gerekend:

- de vruchten van de goederen die tot het aanvangsvermogen behoren;

- de goederen van het aanvangsvermogen die een echtgenoot tijdens het huwelijksstelsel aan een van zijn bloedverwanten in rechte lijn heeft gegeven. Deze goederen behoren evenmin tot het eindvermogen (*cf.* *infra* nr. 76). In lijn met de Frans-Duitse overeenkomst heeft de wetgever schenkingen ten voordele van bloedverwanten niet willen ontmoedigen (art. 1469/3, § 3 BW).¹¹⁷

71. Op het vlak van het *passief* bestaat het aanvangsvermogen uit:

- de schulden eigen door hun oorsprong, dit zijn de voorhuwelijks schulden en de schulden die ten laste van erfenissen of giften aan een echtgenoot toevallen (art. 1406 BW);
- de schulden eigen door hun aard, dit zijn de schulden door een van de echtgenoten aangegaan in het uitsluitend belang van zijn eigen vermogen, de schulden ontstaan uit een persoonlijke of zakelijke zekerheid door een van de echtgenoten gesteld in een ander belang dan dat van het gemeenschappelijk vermogen, de schulden ingevolge verboden beroepen of verboden handelingen en de schulden ontstaan uit een strafrechtelijke veroordeling of uit een onrechtmatige daad door een van de echtgenoten begaan (art. 1407 BW).

Deze schulden worden in het aanvangsvermogen in aanmerking genomen, zelfs al overschrijden zij het bedrag van het actief (art. 1469/2, § 2 *in fine* BW).

72. Teneinde geschillen over het bedrag van het aanvangsvermogen op het ogenblik van de ontbinding van het stelsel te vermijden, wordt in artikel 1469/2, § 4 BW bepaald dat de echtgenoten bij het sluiten van hun huwelijkscontract of wijzigingsakte een beschrijving van hun respectieve aanvangsvermogens opmaken. Deze beschrijving kan zowel notarieel als onderhands worden opgemaakt. De notariële beschrijving kan worden opgemaakt op grond van verklaringen, voor zover beide echtgenoten hiermee akkoord gaan (art. 1469/13 BW).¹¹⁸ In de memorie van toelichting wordt aanbevolen om ook de waarde van de goederen te vermelden. Indien de beschrijving door beide echtgenoten is ondertekend, wordt zij geacht juist te zijn. Indien geen beschrijving werd opgemaakt, wordt het aanvangsvermogen geacht nul te zijn (art. 1469/2, § 5 BW). Beide vermoedens zijn weerlegbaar.¹¹⁹

115. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 26: "Op deze manier is een goed of een recht dat als gemeenschappelijk wordt gekwalificeerd in het wettelijk stelsel in de regel als een aanwinst worden gekwalificeerd in het stelsel van scheiding van goederen met verrekening van aanwinsten. Dit laat aldus toe om het nieuwe stelsel in te passen in vertrouwde concepten en eventuele kwalificatieproblemen op te lossen naar analogie van het wettelijk stelsel."

116. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 78.

117. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 80.

118. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 81.

119. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 81.

(ii) Schatting – artikel 1469/3 BW

73. Artikel 1469/3 BW maakt een onderscheid tussen drie categorieën:

1) *De tegenwoordige goederen*

De tegenwoordige goederen worden geschat aan de waarde die zij hebben op de dag dat het huwelijksstelsel in werking treedt. Dit brengt met zich mee dat, indien deze goederen tijdens de duur van het stelsel in waarde stijgen, deze waardeverhoging in de aanwinsten wordt opgenomen. De echtgenoot aan wie het goed niet toebehoort, deelt derhalve in deze waardeverhoging, zelfs indien hij er niet toe heeft bijgedragen (met uitzondering van de variaties te wijten aan de monetaire fluctuaties).¹²⁰ In het licht van het Belgische huwelijksvermogensrecht is deze door de wetgever gemaakte keuze merkwaardig te noemen, nu de meerwaarde van eigen goederen in het wettelijk stelsel tot het eigen vermogen behoort. De wetgever creëert aldus een grotere solidariteit tussen echtgenoten gehuwd onder scheiding van goederen met een beding van verrekening van aanwinsten dan tussen echtgenoten die gehuwd zijn onder het wettelijk stelsel van gemeenschap van aanwinsten.

2) *De goederen die na de datum waarop het huwelijksstelsel in werking treedt, worden verkregen en die krachtens artikel 1469/2, § 2 BW tot het aanvangsvermogen behoren*

Deze goederen worden op de datum van verkrijging geschat.

3) *De onroerende goederen en de onroerende zakelijke rechten van het aanvangsvermogen, andere dan vruchtgebruik en recht van gebruik en bewoning*

Deze goederen worden geschat op de datum van de ontbinding van het stelsel of, zoals in de memorie van toelichting wordt verduidelijkt, op de datum van uitwerking die in aanmerking wordt genomen in de bijzondere gevallen in artikel 1469/7 BW (*cf. infra* nr. 76). Indien deze goederen tijdens het huwelijk zijn overgedragen of vervangen, wordt de waarde in aanmerking genomen op de datum van overdracht of vervanging.

Artikel 1469/3, § 2 *in fine* BW bepaalt dat de tijdens het huwelijk ondernomen wijzigingen aan de toestand van de goederen niet in aanmerking worden genomen voor de raming van het aanvangsvermogen. In de memorie van toelichting wordt de concrete inhoudelijke draagwijdte van deze bepaling verduidelijkt en wordt een onderscheid gemaakt naargelang de

waardeverhoging te danken is aan de bijdrage van een echtgenoot of niet.¹²¹ Slechts waardeverhogingen van de in het aanvangsvermogen opgenomen onroerende goederen die gerealiseerd zijn zonder de bijdrage van een echtgenoot worden uit de notie van aanwinsten geweerd. Waardeverhogingen die te danken zijn aan de bijdrage van de echtgenoten vormen daarentegen wel aanwinsten.

Het vruchtgebruik en het recht van gebruik en bewoning worden van deze regel uitgesloten, omdat door het gebruik ervan beide echtgenoten de waarde ervan hebben verlaagd.¹²²

De Raad van State merkte terecht op dat de redenen die in de memorie van toelichting worden aangehaald om een onderscheid tussen roerende en onroerende vermogensbestanddelen te maken, namelijk de mogelijkheid dat zich in de waarde van de onroerende goederen schommelingen voordoen die niets te maken zouden hebben met de bijdrage van de echtgenoten, niet overtuigen, omdat ook voor andere goederen, zoals aandelen, dezelfde onzekerheden bestaan.¹²³ In de Commissie voor de Justitie werd tevens opgemerkt dat het wel erg vreemd is om een onderscheid tussen roerende en onroerende vermogensbestanddelen in het huwelijksvermogensrecht in te voeren terwijl ditzelfde onderscheid om diezelfde redenen in het nieuwe erfrecht werd opgeheven.¹²⁴ Hiertegen werd opgemerkt dat het wettelijke model van scheiding van goederen met verrekening van aanwinsten is gebaseerd op het Frans-Duitse verdrag en slechts van deze verdragsbepalingen werd afgeweken wanneer daarvoor een zeer goede reden was, zoals een afstemming op het wettelijk stelsel. In casu lag, aldus de minister, geen heel goede reden voor. Bovendien is, nog volgens de minister, het onderscheid tussen roerende en onroerende goederen niet alleen een kernbepaling van het verdrag, maar komt het onderscheid tussen roerende en onroerende goederen ook voor in andere huwelijksvermogensrechtelijke bepalingen (art. 1418, 1402 en 1404 BW). Ten slotte staat het de (aanstaande) echtgenoten steeds vrij om een andersluidende regeling in hun huwelijkscontract te treffen.¹²⁵ Deze argumenten overtuigen niet. Deze regels zullen ertoe leiden dat in vele gevallen niet louter zal kunnen worden verwezen naar de relevante wetsbepalingen, maar afwijkende clausules in het huwelijkscontract zullen moeten worden opgenomen.

74. Overeenkomstig artikel 1469/3, § 3 BW moet de waarde van de goederen die wordt geraamd op een datum die voorafgaat aan de ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel, worden geïndexeerd volgens de wijziging van het algemeen indexcijfer van de consumptieprijzen.¹²⁶

120. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 82.

121. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 83.

122. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 83.

123. Adv.RvS, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/2, 11.

124. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 107 (tussenkomst A.-Ch. Van Gysel).

125. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 42-44.

126. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 84.

75. Deze schattingsregels zijn ten slotte ook van toepassing op de schulden die deel uitmaken van het aanvangsvermogen (art. 1469/3, § 4 BW).

d. Eindvermogen

(i) Samenstelling (art. 1469/4 BW)

76. Op het vlak van het *actief* bestaat het eindvermogen uit:

- de goederen die de echtgenoot op de datum van de ontbinding van het stelsel toebehoren (art. 1469/4, § 1 BW), of op de datum van de uitwerking bepaald in artikel 1469/7 BW¹²⁷;
- de goederen die de echtgenoot heeft weggeschonken, behalve indien a) de schenking niet overdreven was, gelet op de levenswijze van de echtgenoten¹²⁸; b) de schenking betrekking heeft op een goed van het aanvangsvermogen dat aan bloedverwanten in rechte lijn werd geschonken. De meerwaarde ten gevolge van de verbeteringen die tijdens de duur van het stelsel werd aangebracht met gelden die niet van het aanvangsvermogen afhangen, wordt echter aan het eindvermogen toegevoegd;
- de goederen die de echtgenoot heeft overgedragen met het oogmerk om de andere echtgenoot te benadelen¹²⁹; en
- de goederen die de echtgenoot heeft verkwest (art. 1469/4, § 2 BW).¹³⁰

Wat de laatste drie categorieën¹³¹ betreft, worden de waarden van deze goederen niet tot het eindvermogen gerekend indien de schenking, de bedrieglijke vervreemding of de verkwesting meer dan tien jaar voor de ontbinding van het huwelijksstelsel plaatsvond, of indien de andere echtgenoot ermee heeft ingestemd (art. 1469/4, § 2, tweede lid BW). De Belgische wetgever is, in navolging van de Duitse wetgever, van oordeel geweest dat na het verstrijken van een termijn van tien jaar niet langer kan worden aangenomen dat de vervreemding wordt geacht te zijn gepleegd met het oogmerk de andere echtgenoot te benadelen of wordt geacht uiteindelijk aanvaard te zijn door de andere echtgenoot. Bovendien zou deze bepaling voor rechtszekerheid zorgen.¹³² Deze redenen overtuigen niet. Deze termijn van tien jaar is een vreemd element in het Belgische recht. Een dergelijke termijn wordt evenmin gehanteerd in het Belgische erfrecht en dit in tegenstelling tot het Duitse recht. Bovenal

vooronderstelt deze termijn dat de echtgenoot op de hoogte is van de door de andere echtgenoot gestelde handelingen, wat vaak niet het geval is. Een recht op informatie van beide echtgenoten *tijdens de werking van het stelsel* werd niet uitdrukkelijk voorzien. Ook op dit punt zijn andersluidende clausules in het huwelijkscontract aangewezen.

Op het vlak van het *passief* worden de schulden in het eindvermogen in aanmerking genomen, zelfs al overschrijden zij het bedrag van het actief (art. 1469/4, § 1 *in fine* BW).

Let wel, indien het huwelijk door echtscheiding is ontbonden, of indien het huwelijksstelsel door een andere gerechtelijke beslissing is ontbonden, wordt de verrekenvordering bepaald volgens de samenstelling en de waarde van het vermogen van de echtgenoten op het tijdstip waarop de vordering in rechte is ingediend (art. 1469/7 BW). Deze regel laat toe om de termijn in te korten waarbinnen de echtgenoot-schuldenaar van de verrekenvordering zijn vermogen kan doen afnemen en aldus de schuldvordering van de andere echtgenoot kan verkleinen.¹³³

(ii) Schatting (art. 1469/5 BW)

77. Het eindvermogen wordt zowel voor het actief als het passief geschat op de datum van ontbinding van het huwelijksstelsel.

De waarde van de goederen die tot het eindvermogen worden gerekend ingevolge schenking, bedrieglijke vervreemding of verkwesting worden begroot op de datum van de gestelde daad van beschikking. De meerwaarde bedoeld in artikel 1469/4, § 2, eerste lid BW wordt geschat op de datum van de schenking van het goed.

Deze waarden worden overeenkomstig de wijziging van het algemeen indexcijfer van de consumptieprijzen aangepast.

Let wel, indien het huwelijk door echtscheiding is ontbonden, of indien het huwelijksstelsel door een andere gerechtelijke beslissing is ontbonden, wordt de verrekenvordering bepaald volgens de samenstelling en de waarde het vermogen van de echtgenoten op het tijdstip waarop de vordering in rechte is ingediend (art. 1469/7 BW).

127. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 85.

128. D.w.z. dat zij het financiële kader dat overeenstemt met de levenswijze van de echtgenoten niet aanzienlijk overschrijdt; zie MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 86.

129. Zijn hierbij inbegrepen: de rechtshandelingen die tot doel hebben schade te berokkenen aan de aanwinsten van de andere echtgenoot of hem aanwinsten te ontnemen. De intentie om te schaden moet het hoofdmotief zijn geweest; MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 86.

130. Hieronder vallen de nutteloze uitgaven die kennelijk buitensporig zijn ten opzichte van het vermogen. Dit omvat bv. een luxe cruise die een van de echtgenoten heeft gemaakt, terwijl de echtgenoten slechts een bescheiden inkomen hebben. Worden hier ook in aanmerking genomen: de goederen die een van de echtgenoten heeft vernietigd, al dan niet met het oogmerk de andere echtgenoot te benadelen; MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 86.

131. Er werd terecht gewezen op de vaagheid van deze fictieve toevoegingen; zie verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 114 (tussenkomst A.-Ch. Van Gysel).

132. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 87.

133. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 89.

e. Verrekenvordering

(i) Vaststelling en modaliteiten (art. 1469/6 BW)

78. Indien bij ontbinding van het stelsel de aanwinsten van een echtgenoot die van de andere overschrijden, kan de echtgenoot die tijdens het stelsel de minste aanwinsten heeft verwezenlijkt tegen zijn echtgenoot een verrekenvordering gelijk aan de helft van het verschil doen gelden (art. 1469/6, § 1 BW).

79. De verrekenvordering wordt in de regel in geld betaald. De rechtbank kan echter op verzoek van de ene of van de andere echtgenoot beslissen dat, met het oog op die betaling, goederen van de schuldenaar aan de schuldeiser worden overgedragen, indien dit met het billijkheidsbeginsel overeenstemt (art. 1469/6, § 2 BW). Wat wordt met dit laatste bedoeld? Welke elementen moeten in aanmerking worden genomen? Welke criteria moet de rechter in aanmerking nemen? Zowel de schuldeiser als de schuldenaar kunnen om een betaling in natura verzoeken. Het was beter geweest dat de verrekenvordering slechts in natura kon worden betaald mits de schuldeiser akkoord gaat.¹³⁴ Dit had beter in de traditie van ons recht gepast. Nu kunnen zelfs goederen tegen de wil van de schuldeiser zelf aan hem of haar worden opgedrongen. Het is aangewezen om in het huwelijkscontract een andersluidende clausele op te nemen.

80. Na de ontbinding van het huwelijksstelsel is de verrekenvordering wegens overlijden vererfbaar en onder levenden overdraagbaar (art. 1469/6, § 3 BW). De verrekenvordering is daarentegen niet vatbaar voor overdracht onder de levenden zolang het stelsel niet is ontbonden. Het heeft geen belang of deze overdracht om niet of onder bezwarende titel gebeurt.¹³⁵

(ii) Omvang van de verrekenvordering (art. 1469/8 BW)

81. Overeenkomstig artikel 1469/8, eerste lid BW is de verrekenvordering beperkt tot de helft van de waarde van het vermogen van de schuldplichtige echtgenoot, zoals dat vermogen is na aftrek van de schulden op de datum die voor de bepaling van het bedrag ervan in aanmerking komt. Met deze bepaling beoogt de wetgever te verzekeren dat zelfs wanneer rekening wordt gehouden met een negatief aanvangsvermogen, een echtgenoot nooit kan worden gehouden om meer dan 50 % van het eindvermogen dat op de datum van de schatting ervan effectief beschikbaar

is, af te staan aan zijn echtgenoot.¹³⁶ Bovendien waarborgt deze bepaling dat een verrekenvordering enkel ontstaat indien er op de datum van uitwerking die in aanmerking wordt genomen voor de berekening van de aanwinsten effectief een positief vermogen is.¹³⁷

Concreet betekent dit dat eerst voor elke echtgenoot de nettoaanwinsten worden berekend. Overtreffen de schulden van een echtgenoot diens actief, dan zijn de nettoaanwinsten deficitair. Vervolgens wordt het verschil berekend tussen de aanwinsten van beide echtgenoten en wordt daaruit de verrekenvordering afgeleid. Ten slotte mag de verrekenvordering niet groter zijn dan de helft van de nettoaanwinsten van de verrekenplichtige echtgenoot.¹³⁸

Deze beperking betreft uitsluitend de verrekenvordering en niet de andere schuldvorderingen en schulden die eventueel ontstaan zijn tussen de echtgenoten.¹³⁹

82. Teneinde het bedrag van de verrekenvordering niet te beperken tot het beschikbare vermogen wanneer een echtgenoot deloyale handelingen heeft gesteld, bepaalt artikel 1469/8, tweede lid BW dat de beperking van de verrekenvordering wordt verhoogd met de helft van het bedrag dat aan het eindvermogen wordt toegevoegd overeenkomstig artikel 1469/4, § 2 BW, met uitzondering van schenkingen aan bloedverwanten in rechte, nederdalende lijn. In dit geval kan de deloyale echtgenoot worden gedwongen om zijn volledige vermogen toe te voegen en zelfs, ingevolge het in aanmerking nemen van de fictief toegevoegde waarde, om schulden te maken om de verrekenvordering te betalen.

(iii) Verjaring (art. 1469/9 BW)

83. Het recht op de verrekenvordering verjaart na drie jaar te rekenen vanaf de datum waarop de echtgenoot kennis heeft van de ontbinding van het huwelijksstelsel, en uiterlijk tien jaar na de ontbinding van het stelsel. Een amendement (nr. 23) dat ertoe strekte artikel 1469/9 BW aan te vullen met een lid luidende dat de verjaring wordt geschorst door het verzoek tot gerechtelijke vereffening en verdeling van het stelsel of wanneer de vordering formeel wordt opgeëist, werd niet aangenomen.¹⁴⁰ In de Commissie voor de Justitie werd verdedigd dat vanaf het ogenblik waarop de verrekening wordt gevraagd de verjaring niet meer loopt. Indien wordt overgegaan tot de vereffening en verdeling, zal ook geen drie jaar worden gewacht om de verrekening te vragen.¹⁴¹

134. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 110 (tussenkomst C. Declerck).

135. *MvT, Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 89.

136. *MvT, Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 90.

137. *MvT, Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 90.

138. *MvT, Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 91.

139. *MvT, Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 90.

140. Amendement nr. 23 (ONKELINX), *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/5, 5.

141. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 46.

f. Recht op informatie en overlegging van stukken (art. 1469/10 BW)

84. Artikel 1469/10, § 1 BW bepaalt dat iedere echtgenoot na de ontbinding van het huwelijksstelsel aan de andere alle informatie moet verschaffen over de samenstelling van zijn aanvangs- en eindvermogen. Hij moet op verzoek ook bewijsdocumenten voorleggen. Ieder van de echtgenoten kan bovendien eisen dat een volledige en waarheidsgetrouwe beschrijving wordt opgemaakt. Op zijn verzoek moet deze echtgenoot voor die beschrijving worden opgeroepen en kan deze zelfs eisen dat die beschrijving door een notaris wordt opgemaakt (cfr. art. 1469/13 BW). Dit laatste moet dan wel op zijn kosten gebeuren. Paragraaf 2 voegt hieraan toe dat dit recht op informatie en op overlegging van de stukken eveneens van toepassing is wanneer een echtgenoot de ontbinding van het huwelijk of de vervroegde uitbetaling van de verrekenvordering heeft geëist. Deze informatieplicht van beide echtgenoten geldt onverminderd de helingssanctie (cfr. supra nrs. 12-15).¹⁴²

Het valt ten zeerste te betreuren dat deze informatieplicht van een echtgenoot slechts ontstaat na de ontbinding van het huwelijksstelsel en niet tijdens de werking van het stelsel en uitsluitend betrekking heeft op de samenstelling (en dus niet de waarde?) van aanvangs- en eindvermogen. Nochtans bepaalt artikel 1469/4, § 2, tweede lid BW dat niet tot het eindvermogen worden gerekend: schenkingen, bedrieglijke vervreemdingen of verkwistingen van meer dan tien jaar voor de ontbinding van het stelsel, zodat echtgenoten ook tijdens de werking van het stelsel een recht op informatie zouden moeten kunnen afdwingen. Dit zal slechts mogelijk zijn indien is voldaan aan de voorwaarden van artikel 1469/12 BW (cfr. *infra* nr. 87).

g. Uitstel van betaling en zekerheidsstelling (art. 1469/11 BW)

85. Indien de onmiddellijke betaling van de verrekenvordering de schuldenaar onbillijk belast, met name als hij verplicht zou worden om een goed af te staan dat hij nodig heeft om in zijn levensonderhoud te voorzien, kan de rechtbank hem, op zijn verzoek, uitstel voor die betaling verlenen (art. 1469/11, § 1 BW). In de memorie van toelichting wordt beklemtoond dat dit uitstel slechts in uitzonderlijke gevallen

kan worden verleend.¹⁴³ Hierbij wordt het voorbeeld aangehaald van een echtgenoot-schuldenaar die enkel over een huis beschikt waarin hij woont en werkt om in zijn bestaan te voorzien.

De vordering waarvan de betaling wordt uitgesteld, brengt interest op (art. 1469/11, § 2 BW).¹⁴⁴ Aangenomen moet worden dat deze interesten beginnen te lopen vanaf de eerste ingebrekestelling en niet zoals in het verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie kan worden gelezen “na de ontbinding van het stelsel, zodra de schuldvordering is berekend”.¹⁴⁵ De wettelijke interestvoet is hierbij van toepassing.

86. De rechtbank kan, op verzoek van de schuldeiser, de schuldenaar verplichten om zekerheden te stellen, waarvan hij de aard en het bedrag naar billijkheid bepaalt (art. 1469/11, § 3 BW).

h. Vervroegde uitkering van de verrekenvordering (art. 1469/12 BW)

87. Indien een echtgenoot door het bestuur van zijn vermogen de rechten van de andere met betrekking tot de berekening van de verrekenvordering in gevaar brengt¹⁴⁶, kan deze laatste de vervroegde uitkering van de verrekenvordering eisen.¹⁴⁷ Artikel 1469/12, § 1 *in fine* BW voegt hieraan toe dat dit *met name*¹⁴⁸ zo is in de gevallen die leiden tot de fictieve toevoeging aan het eindvermogen zoals bedoeld in artikel 1469/4, § 2 BW. Vanaf de definitieve beslissing die de vraag inwilligt, zijn de echtgenoten aan het stelsel van zuivere scheiding van goederen onderworpen, zonder enig verrekenbeding (art. 1469/12, § 2 BW).

Met het oog op het waarborgen van deze verrekenvordering kunnen overeenkomstig het gemeen recht ook voorlopige maatregelen worden gevorderd.¹⁴⁹

D. Invoering van rechterlijke billijkheidscorrectie

88. Door de wet van 22 juli 2018 wordt aan de rechter de mogelijkheid geboden om, indien de ontbinding van het stelsel van scheiding van goederen zou leiden tot manifeste onbillijkheden, een vergoeding toe te kennen aan de benadeelde echtgenoot (art. 1474/1 BW). Deze rechterlijke billijkheidscorrectie is zowel van toepassing in geval van een bedongen scheiding

142. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 92.

143. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 93.

144. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 111 en 117 (tussenkomen C. Declerck en A.-Ch. Van Gysel).

145. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 47.

146. Beter ware geweest “Indien een echtgenoot door het bestuur van zijn vermogen de rechten van de andere met betrekking tot de verrekenvordering in gevaar brengt”; een berekening kan moeilijk in gevaar worden gebracht; zie verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 111 (tussenkomen C. Declerck).

147. Dit vooronderstelt kennis in hoofde van deze echtgenoot (cfr. *supra* nr. 84).

148. Andere gevalsituaties worden derhalve niet uitgesloten.

149. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 94.

van goederen¹⁵⁰ als van een gerechtelijke scheiding van goederen. Bij de bedongen scheiding van goederen is het mechanisme (helaas¹⁵¹) facultatief. Echtgenoten die kiezen voor het stelsel van scheiding van goederen stellen in hun huwelijkscontract hun akkoord vast over het al dan niet opnemen van dat recht op vergoeding, al dan niet met afwijkende modaliteiten (art. 1474/1, § 2, eerste lid BW; *cfr. infra* nr. 94).¹⁵² Bij een gerechtelijke scheiding van goederen staat deze mogelijkheid steeds open voor de benadeelde echtgenoot (dit is de echtgenoot die de gerechtelijke scheiding van goederen heeft gevorderd)¹⁵³, voor zover uiteraard is voldaan aan alle overige toepassingsvoorwaarden (*cfr. infra* nr. 89).

89. Opdat een vordering op grond van artikel 1474/1 BW kans op slagen zou hebben, moet aan de volgende toepassingsvoorwaarden worden voldaan.

Het stelsel van scheiding van goederen moet eerst en vooral worden ontbonden door *echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting* (en dus niet op grond van een echtscheiding door onderlinge toestemming of na overlijden). Tijdens de parlementaire werkzaamheden werd immers terecht gesteld dat een echtscheiding door onderlinge toestemming vooronderstelt dat de echtgenoten het over alles eens zijn, zowel over het principe als over de gevolgen van de echtscheiding.¹⁵⁴ Indien de echtgenoten wensen dat de rechterlijke billijkheidscorrectie ook geldt in geval van overlijden, kan in hun huwelijkscontract een vergoeding in die zin worden opgenomen. In geval van betwisting over deze vergoeding kunnen de erfgenamen zich desgevallend tot de rechtbank wenden.

Bovendien moeten de *omstandigheden* sedert het sluiten van de huwelijksovereenkomst van scheiding van goederen of sedert de dag van de eis tot gerechtelijke scheiding van goederen *onvoorzien en ongunstig gewijzigd* zijn, waardoor het gekozen stelsel, rekening houdend met de vermogensrechtelijke situatie van beide echtgenoten, tot *manifest onbillijke gevolgen* ten nadele van de verzoekende echtgenoot zou leiden. Maar wanneer is er sprake van dergelijke omstandigheden? Dit vergt een appreciatie in concreto. In de memorie van toelichting wordt het onvoorzien terugschroeven van beroepsactiviteiten, bv. omwille van gezondheids- of gezinsredenen, als voorbeeld aangehaald.¹⁵⁵ Wanneer een van beide echtgenoten plotsklaps ziek wordt en niet meer in staat is om arbeid te verrichten, zal aan deze voorwaarde zijn

voldaan. Maar geldt dit ook wanneer de echtgenoten bij aanvang van hun huwelijk op de hoogte zijn van een verhoogd kankerrisico in hoofde van een van hen beiden? En kan er eigenlijk sprake zijn van een onvoorzien omstandigheid wanneer de echtgenoten bij de aanvang van hun huwelijk een gezamenlijke grote kinderwens hebben waardoor de kans dat een van hen de beroepsactiviteiten zal terugschroeven groot is? De rechtspraak zal ons hier ongetwijfeld de weg moeten wijzen. Het is in ieder geval aanbevelenswaardig om in het huwelijkscontract te verduidelijken wat de echtgenoten met onvoorzien en ongunstige gewijzigde omstandigheden bedoelen.

Omdat de billijkheidscorrectie uitsluitend beoogt een remedie te zijn voor schrijnende gevallen, waarin een echtgenoot niet heeft kunnen delen in de vermogensopbouw van de andere echtgenoot en daardoor in een heel kwetsbare positie achterblijft, wordt ook rekening gehouden met de vermogensrechtelijke situatie van de verzoekende echtgenoot.¹⁵⁶ Zo zal een echtgenoot die zelf over voldoende middelen beschikt, bijvoorbeeld omdat hij een aanzienlijk kapitaal heeft geërfd, en tijdens het huwelijk van koude uitsluiting zijn beroepsactiviteiten heeft teruggeschroefd om voor de zorg van het gezin in te staan, geen beroep kunnen doen op deze rechterlijke billijkheidscorrectie.

Indien niet is voldaan aan de toepassingsvoorwaarden van artikel 1474/1 BW kan een echtgenoot zich m.i. nog steeds beroepen op de figuur van de verrijking zonder oorzaak, voor zover uiteraard aan alle toepassingsvoorwaarden is voldaan. Zo zal bijvoorbeeld tijdens het huwelijk geleverde huishoudelijke arbeid die de bijdrage in de lasten van het huwelijk overstijgt of jarenlange onbetaalde arbeid in de handelszaak van de andere echtgenoot nog steeds aanleiding kunnen geven tot een vergoeding op grond van verrijking zonder oorzaak.

90. De omvang van de vergoeding is beperkt. De vergoeding remedieert uitsluitend aan de manifeste onbillijke gevolgen en kan in ieder geval niet hoger liggen dan een derde van de nettowaarde van de samengevoegde aanwinsten van de echtgenoten op het tijdstip van de ontbinding van hun huwelijk, waarvan vervolgens de nettowaarde van de persoonlijke aanwinsten van de verzoekende echtgenoot moet worden afgetrokken. De aanwinsten van de echtgenoten worden bepaald bij toepassing van de artikelen 1469/1 tot 1469/5 BW (*cfr. supra* nrs. 69-77).

150. Alle gevallen van scheiding van goederen worden beoogd, dus ook wanneer echtgenoten opteren voor een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen of een beding van verrekening van aanwinsten.

151. Zie voor een kritiek o.a. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 97 (tussenkomst A. Verbeke).

152. Merk op dat het niet is vereist dat de echtgenoten gehuwd zijn onder een zuivere scheiding van goederen. Ook in geval van een gecorrigeerde scheiding van goederen zijn de echtgenoten gehouden dit akkoord over het al dan niet opnemen van het recht op vergoeding in hun huwelijkscontract op te nemen.

153. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 96.

154. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 17.

155. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 97.

156. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 97.

91. De vordering tot vergoeding wordt behandeld binnen de procedure van vereffening van het huwelijksstelsel (art. 1474/1, § 1, derde lid BW). In de memorie van toelichting kan worden gelezen dat dit niet alleen geldt ingeval er tussen de echtgenoten onverdeeldheden bestaan en in dit kader reeds een procedure van vereffening en verdeling plaatsvindt, maar ook wanneer de vordering tot vergoeding de enige aanspraak van een echtgenoot is. Ook in dit geval zal de gerechtelijke procedure overeenkomstig de artikelen 1205-1225 Ger.W. dus moeten worden gerespecteerd.¹⁵⁷ Toch moet worden opgemerkt dat ook vandaag reeds in bepaalde rechtspraak wordt aangenomen dat voor de uitonverdeeldheidstreding m.b.t. één bepaald goed de zaak niet naar de notaris-vereffenaar moet worden verwezen.

92. Ten slotte moet bij de bepaling van de behoefte bij de begroting van de onderhoudsvordering op grond van artikel 301 BW rekening worden gehouden met de vergoeding die wordt toegekend op grond van de rechterlijke billijkheidscorrectie.¹⁵⁸

E. Versterking van de informatieplicht van de notaris

93. Teneinde de (aanstaande) echtgenoten zo bewust en geïnformeerd mogelijk een keuze voor het stelsel van scheiding te laten maken, is de notaris eerst en vooral gehouden om ieder van de echtgenoten te wijzen op de juridische gevolgen van het al dan niet opnemen van een beding van verrekening van aanwinsten (art. 1469, § 3 BW). De notaris moet m.i. steeds wijzen op deze gevolgen, ook wanneer de echtgenoten bijvoorbeeld opteren voor een scheiding van goederen met een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen en aldus reeds een andere correctiemaatregel in hun scheidingsstelsel inbouwen. Met 'juridische gevolgen' wordt bedoeld de gevolgen op het vlak van het huwelijksvermogens- en erfrecht.¹⁵⁹ Verdedigd kan worden dat dit zowel de civiele als de fiscale gevolgen betreft.

De notaris moet ook uitdrukkelijk in het huwelijkscontract vermelden dat hij ieder van de echtgenoten hierop heeft gewezen (art. 1469, § 3 BW). Indien deze vermelding in het huwelijkscontract ontbreekt, is de notaris contractueel aansprakelijk.¹⁶⁰ Deze vordering is onderhevig aan een tienjarige verjaringstermijn die begint te lopen vanaf het tijdstip van het schadeverwekkende feit.

94. Bovendien moet de notaris de (aanstaande) echtgenoten ook wijzen op hun verplichting om hun

akkoord over de al dan niet opname van een recht op vergoeding in hun huwelijkscontract in te lassen en op de juridische gevolgen van hun keuze om het recht op vergoeding op te nemen, al dan niet met afwijkende modaliteiten (art. 1474/1, § 2 BW). De notaris moet dit opnieuw in alle gevallen doen waarbij de echtgenoten opteren voor een stelsel van scheiding van goederen, zelfs wanneer de echtgenoten opteren voor een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen of een verrekening van aanwinsten.

De notaris vermeldt op straffe van aansprakelijkheid de keuze van de echtgenoten uitdrukkelijk in hun huwelijkscontract. Bij gebrek aan deze vermelding kan de benadeelde echtgenoot de notaris aansprakelijk stellen voor het verlies van de kans om met de andere echtgenoot te onderhandelen en eventueel de opname van het correctiebeding in het huwelijkscontract te verkrijgen.¹⁶¹

VI. Overgangsrecht

95. De artikelen 76-79 van de wet van 22 juli 2018 bevatten de overgangsbepalingen. Artikel 77 betreft de wijzigingen op het vlak van erfrecht en komt in deze bijdrage niet aan bod.

A. Wijziging artikel 299 BW (art. 76)

96. Het gewijzigde artikel 299 BW is slechts van toepassing op echtscheidingen die voortvloeien uit een vordering die is ingediend vanaf 1 september 2018.

B. Wijziging inzake huwelijksvermogensstelsels (art. 78)

1. Echtgenoten die een huwelijk aangaan vanaf 1 september 2018 en reeds gehuwde echtgenoten die vanaf deze datum overgaan tot een wijziging van hun huwelijksvermogensstelsel die de ontbinding ervan tot gevolg heeft (art. 78, § 1)

97. De nieuwe huwelijksvermogensrechtelijke regels zijn van toepassing op de echtgenoten die een huwelijk zijn aangegaan vanaf 1 september 2018 en op de reeds gehuwde echtgenoten die vanaf die datum overgaan tot een wijziging van het huwelijksvermogensstelsel die de ontbinding ervan tot gevolg heeft. In dit laatste geval zijn de nieuwe huwelijksvermogensrechtelijke regels van toepassing na de ontbinding van hun bestaande huwelijksvermogensstelsel.

157. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 97.

158. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 97.

159. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 49.

160. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 113 (tussenkomst A.-Ch. Van Gysel).

161. Verslag van de eerste lezing namens de Commissie voor de Justitie, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/7, 41.

2. Echtgenoten die reeds gehuwd zijn vóór 1 september 2018 en van wie het huwelijksvermogensstelsel nog niet ontbonden was op 1 september 2018 (art. 78, § 2)

98. De nieuwe huwelijksvermogensrechtelijke regels zijn principieel van toepassing, zij het dat er geen afbreuk gedaan kan worden aan de huwelijksvereenkomsten die de echtgenoten op geldige wijze zouden hebben gesloten voor 1 september 2018.

Bovendien gelden de nieuwe regels inzake het actief en het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen slechts voor de goederen verworven op of voor de bestuurshandelingen verricht vanaf 1 september 2018. In het geval van een levensverzekeringsovereenkomst zijn de verkregen goederen ofwel de prestatie, ofwel de afkoopwaarde op het ogenblik waarop de rechten op deze goederen moeten worden bepaald, zelfs indien het een overeenkomst betreft die is gesloten voor 1 september 2018.¹⁶² Dit geldt ook voor het nieuwe waarderingstijdstip inzake beroepsgoederen, aandelen en cliënteel (art. 1430, § 2 BW; *cf. supra* nrs. 34, 38 en 42).¹⁶³ Het nieuwe artikel 1404 BW inzake de wederbelegging van roerende goederen (*cf. supra* nr. 45) geldt echter ook voor goederen die werden verworven voor 1 september 2018. Deze bepaling vormt immers een codificatie van rechtspraak, zodat er geen verantwoording bestaat om de toepassing van deze regel te beperken in de tijd.¹⁶⁴

Verder is de facultatieve rechterlijke billijkheidscorrectie niet van toepassing bij bedongen scheidingsstelsels. Komen de echtgenoten na 1 september 2018 evenwel een wijziging van hun huwelijkscontract overeen, zal de notaris m.i. de rechterlijke billijkheidscorrectie moeten aankaarten, zelfs wanneer dit niet tot de ontbinding van het stelsel leidt (*cf. supra* nr. 97).

99. Deze overgangsbepalingen zijn onvolkomen en laten een aantal vragen onbeantwoord. Zo rijst onder meer de vraag of het nieuwe artikel 1432, tweede lid BW (*cf. supra* nr. 39) ook van toepassing is op in vennootschap geparkeerde inkomsten voor 1 september 2018. Omdat een vergoedingsrecht ontstaat op het ogenblik van de verschuiving zelf en op datzelfde ogenblik geen wettelijke grondslag voorhanden was, moet m.i. aangenomen worden dat deze wettelijke grondslag niet kan worden aangehaald. In dit geval zal de oude rechtspraak soelaas moeten bieden. Om latere bewijsproblemen te vermijden, kan het voor onder gemeenschap gehuwde echtgenoten nuttig zijn

om een staat van het vennootschapsvermogen en de uitkeerde lonen op 1 september 2018 op te maken.

3. Echtgenoten die reeds gehuwd waren vóór 1 september 2018 en van wie het huwelijksvermogensstelsel ontbonden was op 1 september 2018

100. De toepassing van de nieuwe huwelijksvermogensrechtelijke regels is uitgesloten.

4. Echtgenoten die reeds gehuwd zijn vóór 1 september 2018 en van wie het huwelijksvermogensstelsel wordt ontbonden na die datum, maar met ingang vóór 1 september 2018 naar aanleiding van een vordering tot gerechtelijke scheiding van goederen, een vordering tot echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting of op grond van onderlinge toestemming (*cf. art. 1470 BW, art. 1304 Ger.W. en art. 1278, tweede lid Ger.W.*) (art. 78, § 3)

101. De toepassing van de nieuwe huwelijksvermogensrechtelijke regels is uitgesloten. Dit houdt bijvoorbeeld in dat zelfs wanneer de vereffening- en verdelingsverrichtingen slechts aanvangen na 1 september 2018, deze echtgenoten geen beroep zullen kunnen doen op bijvoorbeeld het vernieuwde recht van preferentiële toewijzing of op de verruimde helingssanctie (*cf. supra* nrs. 4-15).

C. Opheffing artikel 1595 BW (art. 79)

102. De opheffing van dit verbod is slechts van toepassing op de contracten gesloten vanaf 1 september 2018. Overeenkomsten die voor 1 september 2018 werden gesloten, blijven beheerst door het oude artikel 1595 BW. Hieronder worden ook begrepen de toekomstige gevolgen van situaties die zijn ontstaan onder het regime van de vorige wet.

VII. Besluit

103. In deze bijdrage hebben wij het nieuwe huwelijksvermogensrecht belicht en voorzien van een eerste commentaar. We kunnen besluiten met een boodschap van geloof, hoop en liefde. *Geloof* in het nieuwe en betere huwelijksvermogensrecht. De wet van 22 juli 2018 zorgt ervoor dat het huwelijksvermogensrecht omvattender en evenwichtiger is en kan daarom worden toegejuicht. Vastgestelde onvolkomenheden, lacunes en hier en daar vast te stellen gemiste kansen doen geen afbreuk aan deze stap vooruit

162. MvT, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/1, 101.

163. En dit in navolging van het advies van de Raad van State, zie Adv.RvS, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/2, 15.

164. Amendement nr. 27 van mevrouw S. BECQ c.s. ter vervanging van amendement nr. 5, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2848/5, 9.

in de realisatie van de voortschrijdende solidariteitsgedachte tussen echtgenoten. *Hoop* dat binnen afzienbare tijd sprake zal zijn van een relatievermogensrecht waar ook samenwoners, indien zij dit wensen, zullen genieten van een waarachtig pakket rechten en plichten ten opzichte van elkaar. En ten slotte, *liefde*, dozijnen van liefde voor het recht dat een samenleving mogelijk en beter maakt, ordent en structureert en waar het gezinsrecht een heel bijzondere plek

inneemt. Het gezin als hoeksteen van deze samenleving verdient gewaarborgde warmte en solidariteit, ook wanneer het tussen partners niet of niet meer gaat en zij zelf niet meer in staat zijn om een en ander ten opzichte van elkaar op te brengen. De wet van 22 juli 2018 draagt hiertoe bij en heeft zo op haar bescheiden manier een steen verlegd in deze bij wijlen turbulente rivier op aarde.